

800 Ft. Megjelenik kéthavonta.

Magyar múzeumok

Középpontban... Kortárs művészet

Körkép

Hírek

O Kedves! Olvasó!

Magyar Múzeumok
A Pulszky Társaság - Magyar Múzeumi Egyesület
folyóirata

Szerkesztőbizottság:
Kóczyánné Szentpéteri Erzsébet
Selmeczi Kovács Attila

Szatmári Imre
Várkonyi Gábor
Wollák Katalin

Főszerkesztő:
Basics Beatrix

Felelős szerkesztő:
Sárközy Gabriella

Munkatársak:
Bakos Ágnes és Tihanyi Bence
Műszaki szerkesztő:

Mihalkov György
Fotók:

a reneszánsz kiállítások műtárgyanyagából válogattuk
Nyomdai munkálatok:

Mester Nyomda
Felelős kiadó:

Balázs György, a Pulszky Társaság elnöke
Szerkesztőség:

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.
tel.: 473 - 2423
fax: 473 - 2421

e-mail: magyarmuzeumok@pulszky.hu
honlap: www.pulszky.hu

Megjelenik évente 6 alkalommal
1500 példányban
XIV. évfolyam 1. szám

Előfizethető a szerkesztőség címén postautalványon,
csekken vagy átutalással az alábbi számlaszámon:

K&H Bank 10200830-32323599

Előfizetési díj egy évre: 4200 Ft/6 szám,
a Társaság tagjainak 2000 Ft/6 szám
HU-ISSN 1219-4662

Megjelenik a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

nka
Nemzeti Kulturális Alap

„... a kár a nyilvánosság előtti megjelenést, akár a nemzetközi szereplést, a piac fejlettségét vagy a művészetre irányuló állami figyelmet tekintjük, a magyar képzőművészet messze az irodalom vagy a film-színház-muzsika mögött marad. Igaz ez akkor is, ha az elmúlt években erősödött a műgyűjtők és műkereskedők jelenléte, illetve az állami célok között immár kellő hatékonysággal bukkant fel a biztos sikerre számító külföldi anyagok behozatala. A szakmai nyilvánosság számára fontos kérdések, a kortárs magyar képzőművészet intézményrendszerének problémái vagy maguk a művészek azonban gyakorlatilag ismeretlenek az értelmiség szélesebb rétegei előtt; a filmtörvényhez hasonló szabályozás ezen a területen rövid vagy középtávon illúzióknak tűnik. Ebben a rendszerben a nyilvánosság felé szinte az egyetlen markáns megjelenési lehetőséget a legnagyobb intézmények programja jelenti.”

(Mélyi József: Az idő bősége és zavara. Élet és Irodalom, 2007, május 18. 20. szám)

Az idézet folytatása arról szól, hogy a „négy legjelentősebb” kortárs művészetet (is) bemutató kiállítóhely arculata mennyire nem tükröz egységiséget, az adott intézményre jellemző sajátosságot. Sok igazság van ebben, különösen, ami a kortárs művészetet bemutató állandó kiállítások hiányáról szóló kritikát illeti. Sok fontos és megfontolandó kérdést is fölvet az írás – de sokat említetlenül hagy. S ami a „négy legjelentősebb” meghatározást illeti, az bizony korántsem igaz. Van még olyan múzeum, kiállítóhely – a fővárosban és vidéken egyaránt – amely következetesen és jellegzetesen, csak rá jellemző módon törekszik jelentősebb anyagi támogatás nélkül is a kortárs művészet bemutatására. Az egyik legkövetkezetesebb közülük a Budapesti Történelmi Múzeum Kiscelli Múzeumának képzőművészeti gyűjteménye, a Fővárosi Képtár. De említhetnénk még galériákat is – nagyobbakat, kisebbeket, ismerteket és kevésbé ismerteket. Határozott arculattal, következetes programmal. Szerencsére nem teljesen igaz tehát a fenti megállapítás.

De hogy a kortárs művészet múzeumi bemutatásának témaköre kiemelkedően fontos azt e lapszám írásai, hírei is érzékeltethetik.

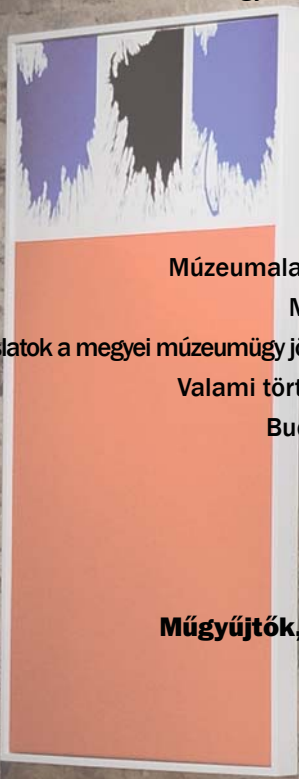
Basics Beatrix
főszerkesztő

PULSZKY TÁRSASÁG
qip
Magyar
Múzeumi
Egyesület

Tartalom

Középpontban... a kortárs művészet 4

- Balra Lenin, jobbra Jézus, középen Mikiegér 5
- 1968 - egy tárlat elé 8
- A kortárs művészet kalsszikusa - Hemcze Tamás 10
- Hol tart ma a magyar kortárs művészet? 12

Körkép 14

- Múzeumalapítás Nagybányán 15
- Múzeumi álom(tér) 18
- Javaslatok a megyei múzeumügy jövőjére vonatkozóan 21
- Valami történik Dombóváron 24
- Budapesti kiállítások 26
- Vidéki kiállítások 35
- Külföldi kiállítások 43

Műgyűjtők, műkereskedők 46

Hírek 50

- Hírek - röviden 51
- Társasági hírek 56
- Személyi hírek 57
- In memoriam 57
- Olvasnivaló 59
- E számunk szerzői 62

Contents

In the centre ....Contemporary Art

Lenin on the Left, Jesus on the Right, Mickey Mouse in the Middle
The Art of 1968 – A Preface to an Exhibition
Tamás Hencze – a Classic Artist of Contemporary Hungarian Art
What is Contemporary Art Today?

View

Museum Foundation in Nagybánya
Museum Dream(Space)
Proposal Concerning the Future of County Museums
Something is Happening in Dombóvár
Exhibitions in Budapest
Exhibitions in the Country

Art Collectors

News

News Briefly
Society News
Personal News
In Memoriam
Books
Authors

Középpontban

FFajó János: Forgó (részlet)

Kortárs művészet

... a nemzetközi érdeklődés mellett napjainkra hatalmas létszámú hazai közönsége van Moszkvában a kortárs orosz művészetnek.

**Balra Lenin, jobbra Jézus,
középen Mikiegér
Ismerkedés a
mai orosz művészettel**

Oroszország hatalmas, és a mai művészete is nagyon sokrétű. Egy rövid utazás során ennek a sokrétű művészetnek azzal a szeletével ismerkedtem, amelyet ma általában az orosz művészet élvonalának tartanak, és amely a szovjet nemhivatalos művészetből fejlődött ki. Egy kicsi szelet ez, amit az tesz fontossá, hogy nemzetközileg is figyelemre méltatják. Mint magyar művészettörténészt, rendkívül érdekelt, hogy mitől működik egy másik kelet európai ország, az orosz művészet élvonalára ilyen jól.

Moszkvában sorra nyílnak a galériák, kiállítóhelyek, igen jelentős magángyűjtemények jönnek létre, tekintélyes állami és magánmúzeumok, biennálék, jelentős nemzetközi reputációval bíró nemzetközi vásárok mutatják be a mai orosz művészetet. És úgy tűnik, a befektetés, a látványos és dinamikus intézményi és infrastrukturális fejlesztés megtérülni látszik: a nemzetközi érdeklődés mellett napjainkra hatalmas létszámú hazai közönsége van Moszkvában a kortárs orosz művészetnek. Azt láttam, hogy elsősorban a fiatalok körében egyenesen divat, sőt tömegsiker.¹ Vajon mi ennek a magyar szemmel elképesztő sikernek a titka?

Moszkvában az idegenek számára az első pillanatban szemmel láthatóak a gazdagság és a fejlődés jelei. Ezek a tényezők bizonyára nagy szerepet játszanak. De a titok nyitját a mai orosz művészet jellegében is kell keresnünk.

Nos, a legfeltűnőbb, hogy a művészek munkáikkal erőteljesen és közvetlenül – akár azt is mondhatjuk: agresszíven – meg akarják szólítani a nézőt. Az „arisztokratikus”, finomkodó attitűd, a művész-én ápolása mind egy belterjes kultúra legfőbb tárgya, erőtlensége miatt kiszorul a mezőnyből. Ehelyett a szovjet múlt és az orosz múlt és jelen feldolgozásának kérdéseire nyúlnak a művészek, látványosan, közérthetően és humorral. Elsősorban a Hruscsov-, Brezsnyev-, Andropov-, Gorbacsov-korszak nemhivatalos szovjet „avantgardista” művészet egyszerű, főként (politikai) szimbólumok abszurd használatára épülő nyelvét alkalmazzák.² Másrészt, a

Blue Noses: Az enyhülés kora, 2005, fotoprint

nyugati, elsősorban amerikai művészetből ismert „technikákra”, például a kereskedelmi reklám stratégiáinak átdolgozott alkalmazására támaszkodnak. (Oroszországban is „kitört a kapitalizmus”!) Nagyon leegyszerűsítve, ezekből az elemekből áll össze az orosz szoc-art: pop art – szociális tartalommal. De ne húzzuk el a szánkat! A szoc-art eredetiségére éles fényt vet, hogy a mai, még nagyobb szenzációnak számító új kínai művészet, mivel nem támaszkodhatott korábbi nemhivatalos kínai underground képzőművészeti hagyományra, az orosz szoc-arton keresztül tájékozódott a nagyvilág felé, és talált kirobbanó erővel – saját magára.

A szoc-art elnevezés Vitalij Komar és Alexander Melamid nevéhez fűződik, akik új fejezetet nyitottak az orosz/szovjet művészetben. (1971) Melamidék újítása abban az egyszerű felismerésben rejlett, hogy

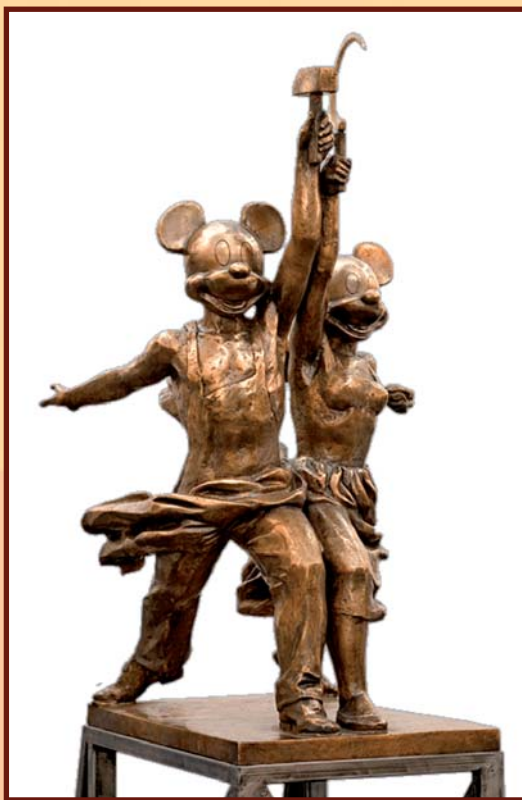
nem a nyugati modernista minta követőiként kell felépíteni, hanem a szovjet társadalom problémáit kell tematizálni. Mindezt pedig mindenki számára érhetően szükséges közvetíteni, oly módon, hogy a szovjet ember hétköznapijait átítató ideológiai-politikai szentségeket úgy lehessen kikezdeni, hogy az mindenki számára egyértelmű legyen. Szembenézni a múlttal, relativizálni egy súlyosan megszenvedett, sok évtizedes időszak örökérvényűnek elfogadott igazságait, kétségbe vonni korábban megfellebbezhetetlen autoritásokat, mindezek a társadalom széles rétegeit izgató kérdések körébe tartoztak, nem utolsó sorban ma is politikai feszültségek gerjesztői. Az indoktrinációtól való megszabadulás vágya, az önazonosság, a hatalmi elvárásoktól független művészi hang keresését a mai orosz művészetben azonban nem vezeti félre a kollektív ön-sajnálát. Az orosz sors keresésére, de ezért nem mások a felelősek. Igazán ez az alapállás teszi a szembenézést keménnyé és hitelessé. Komar és Melamid korai munkáiban elsősorban annak a fajta elitizmusnak a feladása figyelhető meg, amely hosszú időn át akadályozta az ú.n. progresszív vagy innovatív szándékú művészet széleskörű társadalmi elfogadottságát. Egy olyan művészet lebegett a szemük előtt, amely az ismert kliséket kiforgatja, és felnyitja az emberek szemét. Ehhez a feladathoz sikerült megtalálni azt a hangot és technikát, amely egyszerre volt nyílt színvallás és szívderítően

humoros. Idézet és irónia – az igazság kimondásának talán leggyilkosabb kombinációja. Számos követőjük mellett tulajdonképpen a Blue Noses is ezt a hangnemet vette át. Napjaink orosz művészetének egyik legradikálisabb művészpárosa, a Szibériában (nem száműzetésben) élő Blue Noses (Kék Orrok) csoport, akiknek a munkáit a budapesti Knoll Galéria többször is bemutatta. A két művész, Alekszandr Saburov és Viacheslav Mizin munkásságában azonban már hírehamva sincs a kifinomult iróniának. Leplezetlen élvezettel esnek neki kiszemelt áldozataiknak, legyen az hazájuk kormányfője. A kisember világába húzzák le az érinthetetlen autoritásokat, a sztárként kezelt politikai szereplőket, Putyint, Hodorkovszkijt, Hillary Clin-

tont, Osama Bin Ladent vagy Harry Pottert. Akik meztelenül, pocakosan, vagy alsógyatyában hemperegnek vagy éppen gyilkolják egymást egy kopott tapétájú szoba rozszant sezlonyán. Kíméletlenül elverik a port mindenkin, aki a mai világ ikonjának számít, nem válogatnak az eszközökben. Ezek az eszközök ugyanis mindig hangsúlyozottan szimplák és egyszerűek, valahogy a diákcsínyek és a nekiszabadult házibulik és ivászatok vad tréfáinak jegyében. Képeikről mégsem az elvetemültség jut az eszünkbe, hanem, hogy milyen felszabadító, ahogy a vaskos tréfák a művészet világában megjelennek. Csizma az asztalon. Nem csoda, hogy a kortárs orosz művészet legizgalmasabb

képviselőinek, így a Kék Orroknak is enyhén szólva ambivalens a viszonya a mai hatalom cenzúrázó szándékához. A szovjet indoktrináció kritikájára a fiatalabb emberek voltak fogékonyabbak, nem az „öreg harcosok”. A még fiatalabbak azonban már nem a Szovjetunióval akarnak szembenézni, hanem a mai orosz helyzettel. Ha a néző egy kiállításon egy hatalmas, kitömött, fenyegető karmú – és nercbundába öltöztetett – medvével áll egyszer csak szemben, ez nem a Szovjetunióról szól, hanem a mai és mindenkori Oroszországról. Igaz, 2005-ben a Kék Orrokkal szerepelt az orosz pavilon a Velencei Biennálén, de azóta számos külföldi kiállításról, többek között egy párizsiról és egy drezdairól provokatív hangvételük miatt cenzúrázták munkáikat. Oroszországban erőteljes

nemzeti gondolkodású kurzus van hatalmon, és úgy tűnik, ez a fajta (ön)kritikus művészet nem egyeztethető össze a Putyin által elképzelt nemzeti reprezentációval. Dacára annak, hogy a Kék Orrok munkái ott lógnak az Új Tretyakov Képtár falain, Putyin pedig alsógyatyában fojtogatja Hodorkovszkijt a moszkvai művészeti élet reprezentatív eseményén, az Art Moscow-on, mégis: ami otthon megengedhető, az nem biztos, hogy külföldön is kívánatos. Míg a moszkvai biennálén vagy az Art Fair-en ezek a képek senkit nem zavartak, külföldi bemutatásukat állami szervek kényes ügynek tekintik. A nyugati sajtó pedig még szovjet időből származó reflexszel szívesen foglalkozik cenzúra-ügyekkel... Aki ma végigjárja az orosz kortárs művészet intézményeit, a

Alexander Kosolapov: Mickey és Minnie, 2005, bronz

múzeumokat és magángyűjteményeket, szétnéz az Art Moscow standjain, meglepetéssel tapasztalhatja, milyen széles spektruma van az orosz politikai művészetnek. Kettős kihívást jelent: egyrészt a művészet kenetteljesebb felfogásával szemben, másrészt a hatalommal szemben. A hatalommal való viszonyban a művész alapvetően egy kritikai attitűddel tűnik fel, és kérdések tömegével bombázza a rendszert. Ehhez a szerephez (hagyományosan) az is hozzátartozik, hogy a hatalom is kritikát gyakorol vele szemben. A kelet-európai művészetet a nyugati közvélemény szemében elsősorban a hatalommal való konfrontáció értékelte fel, illetve az a radikális tartalom, amelyet a nyugati művészet nem tudott felmutatni. Feltehetően ez a fajta konfrontáció ma is „elvárásaként” jelenik meg a közvéleményben az orosz művészettel szemben. Ennek a tradicionális kelet-európai szerepnek nyilván ma is meg kell felelni, és ehhez egy nem szabályos demokrácia megfelelő közeget tud nyújtani.

A politikai művészet – akarva akaratlanul – megszólítja a hatalom képviselőit és gépezetét. De további kérdés, hogy párbeszédbe akar –e lépni a művész velük? Ha igen, hitelét vesztheti. Amire már számos példát láttunk. Ha viszont nem, ha elutasítja a párbeszédet, ellenségesebbé válhat a viszony, és ezt

kezeleni kell tudni: látszólag elsősorban médiaszinten, de lényegében magában a művészetben. Mert a kérdés implikációi hosszútávúak és szerteágazóak. Az egyik oldalon: mit lehet tenni az ellen, ha egy állami (pénzzel működő) múzeum szoc-art részlegének kurátorát hivatalosan korlátozzák a munkájában? A másik a kérdés úgy néz ki: „állami művész” lesz-e Oleg Kulikból, aki kiállításán pár éve még négykézláb, meztelenül, láncra verve megharapta egy kritikus lábát?

Sasvári Edit

1. Például az újonnan megnyílt, műterem-és galériaközponttá alakított régi kültelki gyárépületben (Vinzavod) szervezett kiállításmegnyitó-sorozatra számomra elképzelhetetlen embertömeg gyűlt össze.
2. A késő-szovjet kor nemhivatalos avantgardista képzőművészeti anyaga bőséges és kitűnően rendszerezett, önálló kiállításaként tekinthető meg az Új Tretyakov Képtárban, ami lehetővé teszi, hogy a mai orosz anyaggal együtt látva világosan a szemünk előtt legyenek az összefüggések, és az önálló fejlődés vonulata. Magyarországon ez teljesen hiányzik.

Alexander Kosolapov: Hős, Vezér, Isten, 2006, bronz

A kiállítás célja tehát az, hogy az ismert, avantgardista tendenciák reflexiói mellett jelezze a hatás mélyebb és távlatosabb érvényét...

**1968
– egy tárlat elé...**

A végtelen számú évtizedforduló között az egyik „legkedvesebb” és legtartalmasabb az 1960-70 közötti váltás; a köz- és személyes történelem felhabzásának ritka erős ideje volt.

„1969 elején – idézi fel a korszakot Konkoly Gyula festő – csináltam egy óriási ecsetet meg egy kicsit, egy óriás telefont és a nyáron, a második Armory-show-n (vagyis az 1969-es IPARTERV-kiállításon – H.I.) tökölődvé kitaláltam az art conceptuelt. És Szentjóbó is kitalálta. Benne voltunk a világidőben és azonos okok azonos következtetései egyidejűleg jelentkeztek. Jó rég nem fordult elő ilyen a székesfővárosban!”.

Lakner György: Száj (részlet)

1966-1972: a vietnami és a közel-keleti háborúk, a kínai kulturális forradalom, s vele párhuzamosan a maoizmus és az új-trockizmus terjedése, a 68-as párizsi és a prágai események, majd a csehszlovákiai megszállás, a posztindusztriális, fogyasztói társadalom fogalmának megjelenése és gyakorlatának hatásai, az „elidegenedés” fogalma és ténye, a strukturalizmus „vallássá” válása, a hippy-mozgalom, a rock-zene, a kábítószer kultúra formáló hatása, s ezekkel együtt a magyar gazdasági szerkezet reformjának kezdete és szinte azonnali kudarca, a magyarországi kulturális konszolidáció menete..., mindez példátlan kihívás volt a magyar képzőművészek számára is.

Az elmúlt évtizedekben viszonylag jól dokumentált és publikált eseményeken (például az 1968-as és 1969-es IPARTERV-, Szürenon, a 72-es R-klub-beli, majd a balatonboglári kiállításokon) reprezentálódó kortárs vizuális művészet antológiákban és az egyéni pályák monografikus feldolgozásán keresztül viszonylag jól ismerhető, nem derül ki viszont pontosan, milyen közvetlen hatással volt a magyar képzőművészet egészére a – leegyszerűsítve – hatvannyolcas események ereje.

Deim Pál: Kőműves Kelemen (részlet)

A kiállítás célja tehát az, hogy az ismert, avantgardista tendenciák reflexiói mellett jelezze a hatás mélyebb és távlatosabb érvényét; rámutasson, hogy olyan pályákon is nyomot hagyott a korszak, melyek az eddigi köz- és szakmai megítélés szerint érintetlenek maradtak az egyetemes kortárs szellemi és politikai áramlatok befolyásától, vagy éppen mert a művész kívül került-rekesztődött a korra oly jellemző csoport-mozgalmaktól, munkáival azonban ebben a tekintetben, vagyis a „hatvannyolcas-impresziótól érintettségben” autonóm értéket hozott létre. Magyarul: a tárlat az ismert új- és neoavantgarde skatulyán túl is igyekszik feltárni a periódus egyetemes értékeinek hatását a korabeli magyar képzőművészetre. Így kerülhet egy térbe Szentjóbó Tamás és Schéner Mihály,

Bak Imre és Kondor Béla, Altorjay Sándor és Kovács Tamás, Kemény György és Karátson Gábor... És ez indokolja, hogy a munkák az 1968 és 1975 közötti időszakot prezentálják, hiszen '68 hatása – a képzőművészetben bizonyosan – a hetvenes évek közepéig húzódtott.

A mintegy 120-130 műből szerkesztett tárlat anyagában viszont konvencionális lenne, hogy nem kíván különleges installációs tervet, éppen azért, hogy ki derülhessen az eredeti munkák és technikák (például assemblage versus hagyományos olajkép) viszonya, mely eme korszak egyik érdekes jelensége volt.

Hajdu István

Ha nagyon le akarom egyszerűsíteni a dolgot, Hencze az a festő, aki egész életében egy képet fest, a 60-as évektől máig.

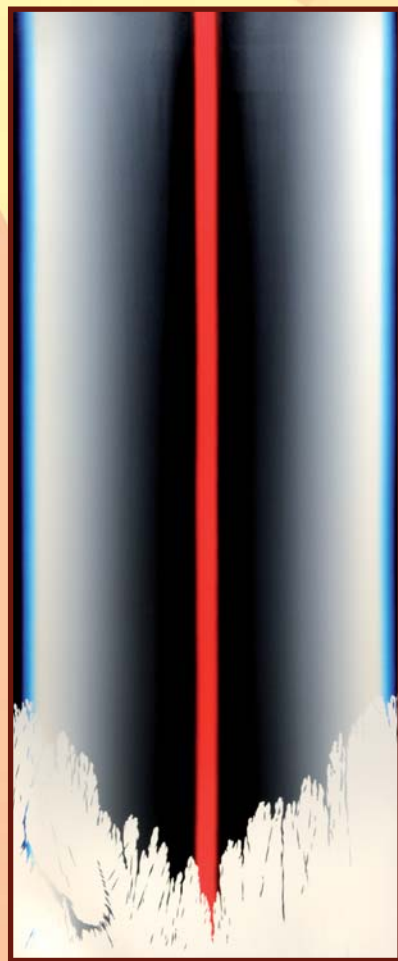
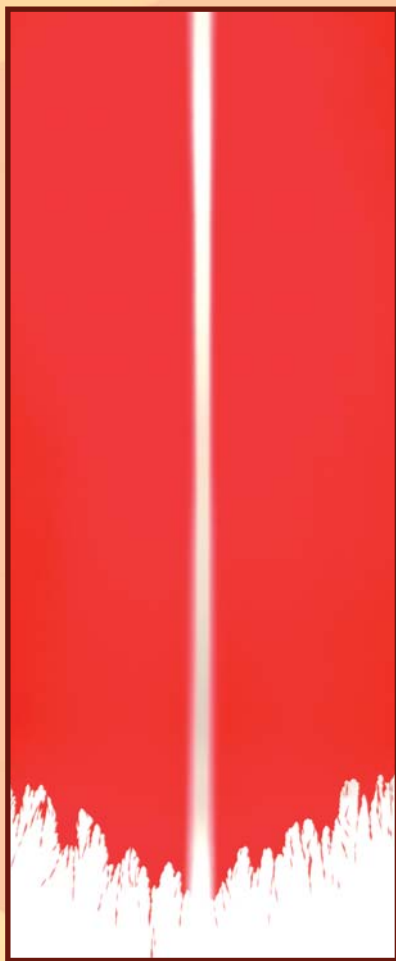
A kortárs művészet klasszikusa - Hencze Tamás

A második világháborút megelőző három esztendőben, 1937 és 1939 között született a jelenkori magyar művészet számos kiemelkedő mestere, így Hencze Tamás is. Van abban valami titokzatos, hogy egy sem történetileg, sem pedig művészetileg egyáltalán nem kedvező korszak – és ami még utána jött –, hogyan volt alkalmas arra, hogy egy ilyen erőteljes, meghatározó és átütő erejű nemzedék kialakuljon. Nem is ment könnyen. Az indulás időszaka, a hatvanas évek szűk levegője a pályakezdés számára távolról sem volt ideális, és a következő évtizedek sem voltak a kortárs művészet számára túlságosan kedvezőek. A nyolcvanas évek közepén változtak meg a dolgok, valószínűleg a társadalmi változások előszeleként, egyszer csak nyilvánvalóvá vált, hogy van itt egy művészgeneráció, amely megkerülhetetlenül fontos, az előző évtizedek következetes és öntudatos alkotómunkája beérett, és ha ugyan rövid időre is, de a kortárs művészet iránti addigi társadalmi közömbösséget izgalom és érdeklődés váltotta fel. Ez az izgalmi állapot még a 90-es évek elejéig is tartott, majd szép csendben alábbhagyott. Közben ez a generáció – nevezhetjük Iparterv nemzedéknek is –, sorra megkapta az elismerések özönét, művészetük kanonizálódott, mindezt az életmű-kiállítások, monográfiák, filmek, szakmai elismertség követte. Csak közben a művészet, mint társadalmi fontosságú ügy, halványodott el, a világ figyelme másfelé fordult. De azok a mesterek, mint például Hencze Tamás, akik sokkal ridegebb vi-

szonyok között szocializálódtak, mint a maiak, ettől soha egy pillanatra sem riadtak meg, nem veszítették el alkotói hitüket saját művészetük fontosságában. Valamikor a 80-as években, egy akkori sztárriporter egy televíziós kultúrműsorban valami olyan, a korszakra jellemző kérdést tett fel Hencze Tamásnak, hogy miért festi ezeket a semmiről sem szóló csíkos képeket. Hencze azt válaszolta, hogy őt a festészet érdekli, és erre tette fel egész életét, csak nem gondolja a kérdező, hogy ő ezt viccből, valamiféle csalásból csinálja és nem teljes lényéből fakad mindez? Pengeéles válasz volt, Hencze egész meggyőződése, bölcsessége, művészi elhivatottsága benne volt a válaszban.

Az a következetesség, ami Hencze egész művészetét jellemzi, meglehetősen ritka jelenség a festészetben. Ha nagyon le akarom egyszerűsíteni a dolgot, Hencze az a festő, aki egész életében egy képet fest, a 60-as évektől máig. Alig vannak elmozdulások, nincsenek gyökeres változások, hátat fordítások, mégis, ugyanabban a világban ezernyi réteg jelenik meg képein. Időtlen idők óta ismerem a mestert, műveit is, de erre az alkalomra készülve újra elővettem Hajdu István kitűnő monográfiáját és alaposan elolvastam megint.

képek Hencze Tamás kiállításából

Mindkét részről – az alkotót és az írórt értve ezen –, nehéz munka lehetett ez a könyv. A leheletnyi elmozdulások részletes vizsgálata és megjelenítése ugyanis a létező feladatok legnehezebbike. A pályakezdéstől a mai napig tartó elemzésben ugyanis mikroelemekre kell szétszedni az összes folyamatot, szét- és összetartást, úgy, hogy a végén mégis kikerekedjen a Hencze-féle művészet egésze. Sikerült.

Ha tovább akarom boncolgatni Hencze művészetének rendkívüli egységességét, két alapvető dolog tűnik kézenfekvőnek. Az egyik, Hencze művészettel kapcsolatos alapállása. Talán ő az első a hazai neoavantgárdban, akiegyértelműen a nonfigurációnak azt a módját műveli, amely nem absztrakció, a valamiből való elvonás, a redukció értelmében, hanem a festészet megteremtését, a formák és színek, anyagok, felületek az egymással kapcsolódó arányok létrehozásában, minél pontosabb leképzésében látja. Ez a maga elé kitűzött feladat óriási, ez magyarázza rendíthetetlenségét, következetes változatlanságát.

A másik alapvető ok inkább technikai. 1965 táján kezdte alkalmazni a festészet gerincét jelentő technikai és formai megoldásrendszert: a gumihengert és a takarást (sablont) festőeszközként, ami biztosítja az egyenletes színt és tónust, a forma közepétől a széle felé egyre sötétedő, illuzionisztikus térbeliséget. A minimalizált szín- és formarend, a repetitív ritmus, amelyet egy-egy képfelületen csak ritkán, de határozottan bont meg, különös, virtuális tereket hoz létre a vásznak síkján, Ez a hűvös, távolságtartó képteremtés a kifejezetten a geometriát előtérbe helyező korszakokban éppúgy jelen van, mint az oldottabb, a gesztusokra alapozott periódusaiban.

Ebből a rendkívül következetes és egységes eddigi életműből igen egyszerű és ugyanakkor igencsak nehéz átfogó kiállítást létrehozni. Egy kiállítás ugyanis nem monográfia, és gyűjteményes kiállításra a kiscelli Templomtér nem is alkalmas. Különös módon az elmúlt, közel két évtizedben, amióta ez a tér kiállításoknak ad helyet, Hencze egész generációjának volt már itt egyéni bemutatkozása, ő viszont csak néhány csoportos kiállításon vett részt ebben a teremben. Valamikor a 90-es évek második felében ugyan tervezett egy kiállítást, de az, mivel igencsak sokba került volna – azóta sem megszületett neonobjektet tervezett itt létrehozni – nem valósult meg.

Ez a kiállítás, melynek kurátora Lorányi Judit, rendezője Kozák Csaba, nem életmű bemutató, nem keresztmetszet, nem jubileumi tárlat, hanem valami más, valami köztes eset. Több időszakból láthatóak művek, mint például a Nagy mozdulat 1985-ből, vagy a Kör-kép 1990-ből, a többség viszont újabb festmény, de nem is ez a fontos, hanem az, hogy Hencze művészetének mai esszenciája jelenjen meg, ismert

képek Hencze Tamás kiállításából

és ismeretlen művek, olyanok, melyek ilyen összeállítása új izgalmat, vizuális gyönyörűséget okoz nekünk, nézőknek. Monumentálisak, mint különös módon a diadalívre kitett, templomhoz képest nem a helyére illeszkedő Oltárképe, a lenyűgöző Vörös négyzet, vagy intímek, mint a pilléreken látható négyes, vannak vibráló hengerképek, kalligráfiák és megfagyott gesztusok.

Hencze Tamás a spontaneitás és a ráció képi összhangját teremti meg festészetével, úgy hogy akár az ecsetlendület véletlen festékcseppjeit merevíti ki, emeli be kalligráfiai rendszerébe, akár mértani struktúrákat teremt, transzcendens értelmet teremt számunkra.

Fitz Péter

Hencze Tamás
Budapesti Történelmi Múzeum, Fővárosi Képtár /
Kiscelli Múzeum, Templomtér
2008. június 5. – augusztus 10.

... külföldön élő magyar képzőművészek alig-alig álltak szóba a magyarokkal, mert attól tartottak, hogy esetleg kihasználják őket...

Hol tart ma a magyar kortárs művészet?

Ezt a kérdést Hajdu István műkritikusnak, a Balkon című művészeti lap főszerkesztőjének tettük fel Basics Bea főszerkesztővel együtt és noha nem is számítottunk rövid válaszra, jó két órás beszélgetés kerekedett belőle. Elhangzottak sommás vélemények, ötletek, kritikák és dicséretetek, de abban megegyeztünk, hogy nem túl rózsás a helyzet, de talán még nem reménytelen.

Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy nagyon felkavarta a művészeti köröket az a másfél száz millió forintos támogatás, amit a tervek szerint a KOGART alapítvány kap a kulturális tárcától. Ön hogy látja, mennyire megalapozott döntés ez?

Kovács Gábor álláspontja érthető, a tervei szerint a hazai kortárs művészetet, alkotókat akarja támogatni. Mégis azt gondolom, hogy az állam ne adjon pénzt egy milliárdos üzletembernek, amikor a nagy múzeumok is állandó, vagy nagyon gyakori pénzhiánnyal küzdenek, ezért nem is tudnak kortárs magyar műveket beszerezni. A Ludwig Múzeum jó úton halad, de érzésem szerint kissé magára marad ezen a téren, ezért kellene több pénzt, lehetőséget, vagy mozgásteret adni a nagy múzeumoknak, annak érdekében, hogy valóban nívós és külföldön is vállalható, bemutatható gyűjtemény állítsanak ki. De nézzük csak meg az angol, az orosz, a francia példát: ott a nagyberuházások, állami üzletek két ezrelékét kulturális célra fordítják,

vagyis az állam és a nagytőkés réteg kölcsönösen támogatja a művészetet. Én elhiszem, hogy Kovács Gábor írt száz nagytőkésnek, hogy adjanak neki pénzt a nemzeti kortárs gyűjtemény létrehozására, de furcsa lenne, ha ő alapítana múzeumot is. Főleg akkor pikáns ez a helyzet, amikor a Ludwig Múzeumnak, ami ráadásul kortárs gyűjtemény is, jóval kevesebb képe, műtárgya van.

Ez valami magyar kulturális betegség?

Valami olyasmi. Abszurd a helyzet, amikor Hiller István miniszter bejelenti, hogy megállapodott Kovács Gáborral, majd az egész ötletet a kuratórium leszavazza.

Esetleg van valami pozitívum is azért ebben a helyzetben?

Erre nem tudnék határozott igennel, igaz, határozott nemmel sem válaszolni. Az sajnos tény, hogy a magyar kortárs képzőművészet nincs jelen a világban, nem ismerik a művészeket, de nem tudni, miért. Nekem van egy elméletem, miszerint egyrészt a '70-es, '80-as években mi voltunk a "legvidámabb barakk", ezért valahogy nem sajnáltak minket annyira, nem várták annyira tárt karokkal a magyar képzőművészeket, mint a lengyeleket vagy az oroszokat, pedig nem volt nagy minőségi különbség; másrészt, sajnos, az emigrációban élő magyarok sem segítet-

ték a honfitársakat. Egyetlen példa: sok évvel ezelőtt Bordeaux-ban találkoztam az egyetemes kortárs művészet egyik legnagyobb alakjával, a lengyel Roman Opalkával, aki láthatólag nem azon fáradozott, hogy a saját nimbuszát erősítse, hanem a fiatal, tehetséges lengyel képzőművészek mellett lobbizott. Ezzel szemben a külföldön élő magyar képzőművészek alig-alig álltak szóba a magyarokkal, mert attól tartottak, hogy esetleg kihasználják őket, vagy csak egy jól hangzó kapcsolatot keresnek. Így nagyon nehéz érvényesülni, főleg, hogy - lássuk be - a magyar képzőművészetnek, talán Hantai Simont leszámítva - nincs is olyan nagy formátumú figurája, mint akár csak Opalka.

Fehér László: Balkon (részlet)

Mi a helyzet a múzeumokkal? A kortárs művészet léte mennyire függ a múzeumok lététől, tevékenységétől?

Csak egy számot mondok erre: az elmúlt húsz évben egy kortárs múzeum jött létre, Pécssett bezárt a múzeum, pedig nagyon jó gyűjtemény volt, a Szépművészetinek nem jó a kortárs gyűjteménye, Sárospatakon van egy nagyon jó gyűjtemény, de nem publikus, nem rendezett az anyag. A Ludwig Múzeumban vannak nagyon jó képek, jó a gyűjtemény is, de a névadó halála után, úgy rémlik, megállt a múzeum fejlődése. Ahhoz, hogy egy nyugat-európai múzeum, vagy neves gyűjtő elhozza ide az anyagát és kiállítsa, ahhoz az kell, hogy a magyarok is vásároljanak külföldről, és minél többet állítsanak ki külföldön. Ez egy üzlet, a kölcsönösség el-

engedhetetlen, és ebben mi sajnos nagyon le vagyunk maradva. Arról nem is szólva, hogy itthon a múzeumok számára a kortárs művészet a futottak még kategória, gyűjtés van, kiállítás azonban nincs. Nincs kép az elmúlt 40-50 évről, nincs áttekintés, nincsenek állandó kiállítások és a kortárs művészeti gyűjtés is gyenge. Kazinczy anno körbejárta a kortárs festőket és szinte feladatként adta: fessék le őt. Most ugyan ki járja körbe a művészeket? Talán ha egyszer valóban kialakul az állam és a privát mecenatúra helyzete, akkor ez is megváltozik, de nem mostanában, az biztos. Így nem tudunk mást tenni, mint várni egy kiugró tehetségre, aki külföldön is komoly karriert futhat be és újból ráirányítja a figyelmet a kortárs magyar művészetre.

Az interjút készítette: Gerhardt Máté

Váli Dezső: Régmúlt (részlet)

Birkás Ákos: (részlet)

Múzeumi körkép

Nádler István: Vörösben (részlet)

14

A 19. század első felében induló múzeumalapítási tervek a forradalom és szabadságharc után csak lassan éledtek újra, különösen az ország távolabbi vidékein. 1884-ben, a Magyar Kárpát Egyesület Keleti-Kárpátok Osztályának VII. közgyűlését Nagybányán tartották meg. A rendezőbizottság elnöke, a bányakerület akkori igazgatója Prugberger József miniszteri tanácsos volt. A közgyűlés alkalmából a főgimnázium épületében nagyszabású bányászati és történelmi kiállítást rendeztek. Egy állandó kiállítással rendelkező Nagybányai Múzeum létesítésének gondolata csak 1886-ban ve-

a Palmer Kálmán szerkesztette „Nagybánya és környéke” című munkákat. A szellemi élet fellendülése, a városban rendezett nagyszabású kiállítások, rendezvények eredményeképpen jelentősen előrehaladt a múzeum alapítás ügye: 1898. augusztus 29-én a város múzeumi eszméjének megvitatására értekezletet hívtak össze. Ekkor a nemes cél érdekében, Pap Zsigmond nyugalmazott járásbíró elnökletével egy 14 tagból álló bizottság alakult, s a város legkiválóbb tagjai biztosították támogatásukról. Köztük a Blaskovics, a Sváiczter és a Teleki családok tagjai, s a bányavidék egyik legtisztelendőbb geológusa Szellemey Géza.

Szellemey, mint geológus, városi képviselő és választmányi tag, a környék földtanának, bányászatának és a nagybányai bányakincstár gazdag levéltárának kiváló ismerője elévülhetetlen érdemeket szerzett ebben a munkában, s jelentős adományokkal segítette az alakulóban lévő Nagybányai Múzeumot. A város történelmi múltjának, a környék régen virágzó iparának, természeti kincseinek, és az addig vég-

Körkép

A magyar múzeumügy kezdetéről és jelenlegi helyzetéről

**Réthy Károly:
Múzeumalapítás
Nagybányán
- az Ásványtani Múzeum**

tődött fel először. 1889-ben a Magyar Történelmi Társulat tagjainak vándorgyűlését Máramaroszigeten tartották, s ennek további helyszíne Nagybánya volt. Itt – ugyancsak az eseményekhez kapcsolódva – a jeles történész, Schönherr Gyula rendezett kiállítást. A harmadik meghatározó eseményre 1894-ben került sor, amikor a Magyar Országos Bányászati és Kohászati Egyesület Nagybányán tartotta első vándorgyűlését, amelynek házigazdája Bittsánszky Ede miniszteri tanácsos, a nagybányai bányakerület igazgatója volt. Ebből az alkalomból Nagybánya és vidéke gazdagságáról, bányászatáról, természeti viszonyairól és kincseiről több publikáció látott napvilágot. Többek között ide sorolhatjuk Szellemey Géza „Nagybánya és vidékének fémbányászata”, valamint

zött önzetlen munkának köszönhetően 1899-ben a nagybányai képviselőtestület határozata kimondta: „a város közössége által történelmi emlékeink összegyűjtése érdekében megindított mozgalmat örömmel fogadva, a birtokában lévő régiségekből, műtárgyakból és könyvekből Városi Múzeumot alapít, és azt, míg önálló múzeumi helyiségről gondoskodni módjában lesz, a városi levéltárban helyezi el. Fenntartására és gyarapítására költségvetésébe évenként, anyagi erejéhez mérten, megfelelő összeget vesz fel”. Még ugyanannak az évnek augusztusában meg is alakult a Nagybányai Múzeum Egyesület, és ettől az időponttól, anyaggyűjtés s berendezés céljára tagjaiktól évente 400 koronát gyűjtöttek össze. Ehhez a magyar állam 1900-ban 500,

1901-től évi 1200 koronát, a helyi részvény-takarék-pénztár pedig 600 koronát tett, és adományokkal is segített. Ugyanúgy, mint Szmik Antal mérnök, a Múzeum állandó pártfogója, aki 126 darab múzeumi tárgyat küldött Budapestről. Így a Városi Múzeum ünnepélyes megnyitásáig 10 000 koronát fordítottak e célra. Schönherr Gyula 1904. június 19-én a régi városháza földszinti részén nyithatta meg a Városi Múzeumot. Az ott található múzeumi gyűjteményekről katalógus is készült. Nagybányán ezek az események, intézkedések teremtették meg a későbbi ásványtani gyűjtemény kiállításának, majd egy önálló Ásványtani Múzeum létesítésének feltételeit is.

A Múzeumnak az induláskor öt részlege volt: régészeti és iparművészeti emlékek, szépművészeti gyűjtemény, néprajzi részleg, és a természettudományi osztály, aminek nagy részét az ásványgyűjtemény képezte, s az ezekhez kapcsolódó könyvtár. A könyvtár és a természettudományi osztály, alkalmas helyiség hiányában, ekkor még nem volt látogatható, használható.

Az 1904-1907 közötti időszakban, a Múzeum első őrre Myskovszky Ernő volt, őt Schönherr Sándor követte (1907). A várost oly gyakran fenyegető tűzvész az újonnan alapított Múzeumnak sem kegyelmezett. A régi városháza épületének egy része 1905. augusztus 10-én a lángok martalékává lett. Így a múzeumi gyűjteményeket ideiglenesen egy tűzoltó házában helyezték el. Ekkor az országos főfelügyelőség 1850 korona segélyben részesítette a Nagybányai Múzeumot, a város pedig 600 koronával segítette, és határozatot is hozott egy múzeumi színház létesítésére, bár ez nem valósult meg. Az 1906-os újrainvitásakor a minorita rendtől bérelt néhány teremben fogadta látogatóit az intézmény, s itt is maradt 1914-ig, amikor az I. világháború kitörése miatt bezárta kapuit.

1918-ban a Múzeum élén Németh Béla állt, de 1919 után már jóval nehezebb volt megvalósítani azokat az elképzeléseket, melyeket a Múzeum Egylet tagjai egykor célul tűztek ki. Ebben az időben a Múzeum igazgatója Valeriu Achim volt. Az 1920-21-es pénzügyi évben, a polgármesteri hivatal a gyűjtemények átrendezésére és a múzeumőr fizetésére, 3.620 lejt utalt ki. 1921-ben a Múzeum felbecsülhetetlen értékű könyv, régészeti, ásvány és festménygyűjteménye veszélybe került, ahogy ezt a Nagybánya és Vidéke című lap 1921. április 24-i számában meg

is írta. Ebben az időben még a gyűjtemény további gyarapítása is lehetséges lett volna Nagybányán - jelentős ásványgyűjteményt szerezhetett volna meg a város. 1922-ben a polgármesteri hivatal a Múzeum részére mindössze 784 lejt utalt ki, ez az összeg nem tehetette lehetővé a magángyűjtemény megvásárlását. 1923-ban a múzeumőri tisztséget Aurel Coza történelemtanárt töltötte be, és az átrendezett Múzeumot 1924-ben nyitották meg újra. Az ekkor 5026 darabot számláló gyűjteményt, négy teremben és két folyosón helyezték el. Mivel a Városi Múzeum gyűjteményéből több értékes arany- és ezüsttárgy is eltűnt, a város új vezetése a múzeumi gyűjtemény pontos leltározása és az eltűnt tárgyak visszaszerzése érdekében 1926-ban egy szakértői bizottság felállítása mellett dön-

tött. Ekkor a Múzeum a bukaresti Múvelődési és Válásügyi Minisztériumtól 10.000 lej segélyt kapott, és élére Ioan Bozga került. De 1930-ban, a gazdasági válság évében Ioan Bozga-t elbocsátották és a Múzeumot a városi bank épületébe költöztették, s az egyúttal kikerült a szakmai irányítás alól. 1934-ben, amikor a Múzeum élére Traian Tănăsescu nevezték ki, több, a román nemzeti önértéket sértőnek vélt tárgy – a Lendvay-szobor, Petőfi és Schönherr emléktábla – is a Múzeumba került. Traian Tănăsescu az 1940. évi bécsi döntés után távolították el. 1940-44 között

Ásványtani Múzeum – Nagybánya

Rácz Miklós nyugalmazott tanár követte őt posztjában, de azokban az években múzeumfejlesztésről szó sem lehetett.

A második világháborút követő években a legégetőbb gond a Nagybányai Múzeum helyhiányának megoldása volt; szükség volt restaurátorműhelyekre, raktárakra. A múzeumi tevékenység Szász Károly vezetésével, csak 1950-ben kezdődhetett újra, s az intézmény 1951-ben tartományi múzeumi rangot kapott. 1951 és 1953 között a Múzeum Károly Zoltán vezetése alatt állt, és őt 1961-ig Kovács Viola követte. Ebben az időben, pontosabban 1955-ben, a Múzeumot a Május 1. utca 8 szám alatti egykori Sóházba költöztették, és 1956 nyarán nyitotta meg kapuit újból a nagyközönség előtt. A földszinten a történeti bemutató, az emeleten, pedig a képzőművészeti tárlat kapott helyet. Ekkor a raktárban maradt ásványgyűjteményt és a Múzeum tulajdonába került Bányászati Központ egyedülálló ásvány, bányavirág-gyűjteményét az egykori Pénzverde épületében tárolták. 1968-tól már megyei múzeumként tartották számon az intézményt, s a természetrajzi-ásványtani gyűjtemény kivételével az 1904-ben alapított Városi Múzeum különböző részlegei önállósultak. Az ásványtani anyag rendezésében, kiállításában Aurel Varna, Victor Beregic, Tóth Zoltán, Götz Endre geológusok, és 1969-től Victor Gorduza vállalt szerepet. Ekkor a Nagybányai Megyei Múzeum természetrajzi-ásványtani gyűjteményében 1502 ásványpéldányt tartottak számon. Ennek egy részét azok az ásványok képezték, melyeket megőrzés céljából a területi bányagazgatóság 65 évvel korábban, a Városi Múzeum alapítóinak adott át.

Egy 1974-ben megjelent törvény értelmében, amely a nemzeti kincs körébe tartozó tárgyak kezelését,

védelmét, adás-vételét, tulajdonlását szabályozta, minden ilyen tárgy, műalkotás nyilvántartásba került, és eladásuk esetén, az első eladási ajánlattal a Múzeumokat kellett felkeresni. Ez az intézkedés, a múzeumi gyűjtemények jelentős gyarapodásához vezetett, így 1975-ben, az ásványgyűjtemény már elérte a 3272 példányt. Amikor 1976-ban, a Városi Múzeum önálló ásványtani részlegét, az egykori Pénzverde épülete jobboldali szárnyának földszintjén megnyitották, a birtokában található ásványok száma már meghaladta a 3500-at. S egy nagyszabású akciónak köszönhetően, ez a gyűjtemény 1985-ben már elérte a 14274 példányszámot. Ezek között több olyan ásvány is szerepelt, amelyet a nagybányai bányakörzet bányáiban fedeztek fel.

Ásványtani Múzeum – Nagybánya

Egy ideig ennek a páratlan értékű ásványgyűjteménynek egy töredékét a régi főtéri Erzsébet-házban berendezett állandó kiállítás keretében mutatták be a látogatóknak. A nyolcvanas években már egyre sürgetőbbé vált, hogy az itt felhalmozódott természeti értékeknek egy megfelelő épületet találjanak, vagy építsenek. Ekkor készült el Nagybányán, a Traian sugárúti önálló Ásványtani Múzeum, melyet 1989. november 6-án nyitottak meg. Itt már a világhírnek örvendő nagybányai ásványok és ásványritkaságok

teljes választéka megtekinthető volt. Az itt berendezett és Victor Gorduza által vezetett Ásványtani Múzeum 1992. december 10-én vált önálló független intézményé. Jelenleg a Nagybányai Ásványtani Múzeum, amely földünk mintegy 4000 ismert ásványából mintegy 2000 példányt mutat be, 16000 darab ásvány- és kőzetmintával rendelkezik. Ebből a gazdag anyagból az Ásványtani Múzeum szakszerűen berendezett állandó kiállításának terében a nagyközönség csupán a legszebb és legjellemzőbb 1000 darabot tekintheti meg.

Ismét közeledik a Múzeumok Éjszakája, a hazai múzeumi élet mára egyik legjelentősebb, látogatók tízezreit vonzó megmozdulása. A programban részt vevő fővárosi és vidéki múzeumok egymást túllícitálva igyekeznek mind gazdagabb és különlegesebb programokkal magukhoz csábítani a nyárközépi éjszakán a látogatókat.

Ez az éjszaka különlegesen fontos a múzeumok számára, a kulturális kormányzat marketingjének köszönhető figyelem felkeltést – nem csekély anyagi és szellemi erőfeszítés árán – igyekeznek saját intézményükre irányítani. Emellett a 21. századi muzeológia kérdéseiről folyó eszmecsere szempontjából is hasznosítható tapasztalatokat kínál az esemény, felszínre hozza és megmutatja a

A magyar múzeumügy kezdetéről és jelenlegi helyzetéről

mai kulturális fogyasztás egyes sajátosságait, s ezzel kapcsolatban a múzeumok működésének legégetőbb kérdéseit.

A Múzeumok Éjszakája olyan pillanata a múzeumi működésnek, amikor a mai muzeológia nagy kérdései – ha csak egy éjszakára is – egyértelműen eldőlnék. A szórakozást, élményt és/vagy minőségi fogyasztást, információt kereső látogatók szabadon jöhetnek, mehetnek, maradhatnak akár egész éjszakára is, ha felkelti érdeklődésüket a programkínálat és/vagy a hely szelleme, vagy továbbmennek, ha ingerküszöbük folyamatos szinten tartására alkalmasabbnak látszik a szemeztetés innen-onnan, más programok megtekintése. A részt vevő intézményekben ezen az éjszakán közösségi terek jönnek létre, melyek bekapcsolódnak a múzeumi helyszínek eleven hálózatába, egyenként és együttesen, pedig a hullámmzó-pezsgó város kínálja látványosságok sorába.

A Múzeumok Éjszakáján nem kérdés, hogy a mú-

zeumok – kicsi és nagy egyaránt – kitárják kapukat, s szabad átjárást engednek a városi térhez. Ilyenkor nem próbálják szűrni, korlátozni, kritizálni, kizárni a fogyasztói társadalom igényeivel való találkozást, mely a városi élet szerves része és velejárója. Nem tiltakoznak az ellen, hogy bekerülnek a szórakoztató ipar gépezetébe, sőt minden igyekezetükkel elébe mennek a fogyasztói igényeknek. Egy éjszaka erejéig nem aggódnak, hogy a magas kultúra és a fogyasztói társadalom szokásai közti különbségek elmosódása megkérdőjelezheti vagy leértékeli magát a múzeumot is. Mélyet lélegeznek a városi levegőből, oldódnak a görcsök, a félelmek. Még mindig igaz, hogy a városi levegő szabaddá tesz?

Vajon miért oldódnak ezek a félelmek a Múzeumok Éjszakáján, és miért jellemzőek még mindig az év többi 364 napján? Miért, hogy Szent Iván varázslatos és veszélyes éjszakáján kacérkodunk mindezzel, majd – mintegy felébredve a szentivánéji álomból

– feledjük vagy kijózanodva, éber ésszel felülírjuk kalandjait. A Múzeumok Éjszakáján teret engedünk ugyan a kommerciális igényeknek, de az alkalom egyszerűségével, különlegességével, „törvényen kívüliségével” hangsúlyozzuk, hogy ez a kivétel is inkább a régi szabályt hivatott erősíteni, miszerint a múzeum álom-tér ugyan, de nem szentivánéji értelemben. A szentivánéji kalandban múzeumi dilemmáinkat látjuk megtestesülni.

A klasszikus értelemben vett múzeum az áhítat és az elmélkedés tere. A múzeum az univerzális tudás templomaként arra volt hivatott, hogy megfelelő keretet nyújtson a műalkotás befogadásának megrendítő élményéhez. Csend és emelkedettség jellemezte ezt az elkülönült teret, melyben a műalkotás és a látogató találkozása létrejött, az a meditatív, intim pillanat, amelyben a szemlélő nem csak a műalkotással állt párbeszédben, hanem önmagával is, nem csak a műalkotásról szerzett ismeretét, hanem általa önmagáról is. A műalkotás

Renner Zsuzsanna: Múzeumi álom(tér) Gondolatok a múzeumok dilemmájáról Szent Iván éjszakáján

szemléletének szertartása és befogadásának élménye a világról, s ennek részeként az egyénről, az önmagunkról való ismeretszerzés eszköze volt. A világ megismerése egyszersmind a közösségi hagyomány és a közösséghez való tartozás megerősítésére és megújítására szolgált.

A klasszikus múzeum ily módon a kollektív emlékezet színtere és fenntartója; minden törekvésével a közös emlékezet, a hagyomány életben tartását, átadását szolgálja. A szórakoztatóipar ezzel szemben, a válaszok keresése helyett, átmeneti felejtést kínál a mai kor kínzó kérdéseire. Míg a múzeumi élmény, mivel a befogadó részéről felkészültséget és elmélyültséget kíván, nyilvánvalóan kevesek kiváltsága, még akkor is, ha elvileg mindenki előtt nyitva áll a lehetősége, utóbbi valóban mindenki számára hozzáférhető, hiszen befogadói oldalon semmiféle követelményt nem támaszt, elérhetősége legfeljebb pénztárca kérdése. A klasszikus múzeum által képviselt elit kultúra és a mai tömegkultúra nyilvánvaló ellentétben áll egymással, ezért érthető a múzeumok félelme, hogy a média által uralt szórakoztatóipar és tömegkultúra martalékvá – ebben az értelemben mindegy, hogy részévé vagy áldozatává – váljanak.

Az igazi kérdés az, hogy hogyan vihetik tovább a múzeumok hagyományos értékőrző szerepüket, anélkül, hogy avíttá, unalmassá, érdektelenné válnának? Hogyan lehet a mai múzeum egyszerre elkülönült gondolati tér és olyan hely, amely hallat magáról, amely benne él a köztudatban? Magától értetődő, hogy a múzeumok nem mondhatnak le a látogatóikról, és azok megnyeréséről. A gyűjtés és megőrzés mellett a mai múzeumoknak egyaránt alapfeladata a közreadás, a kulturális javakhoz való hozzáférés. A muzeológia, megújuló erővel, ma is kisebb és nagyobb közösségek tárgyi és esz-

mei örökségének megőrzését és átadását jelenti. A múzeum, amennyiben állam által fenntartott közintézmény, a köz vagyonát hivatott a köz számára – aki ennek egyébként tulajdonosa – megőrizni és hozzáférhetővé tenni.

A társadalmi hasznosság ma a múzeumok legitimitációjának fontos kritériuma. A múzeumokat a társadalom tartja fenn, azért, mert örökségmegőrző és feltáró tevékenységüket a maga számára hasznosnak ítéli. Nyilván addig és olyan mértékben áldoz anyagiakat ezen közintézmények fenntartására, amíg és amilyen mértékben úgy látja, hogy az társadalmi szinten hasznosul. A múzeumok társadalmi hasznosságának mindenkor alapvető, de nem kizárólagos része a múzeumi alaptevékenységek körébe tartozó gyűjtési és megőrzési feladatok ellátása, amelyek ugyanazok vagy hasonlóak, mint a klasszikus múzeumok esetében. Miközben tehát a múzeum továbbra is „Noé bárkája”, az is nyilvánvaló, hogy a szerzett, őrzött és kutató gyűjteményeknek a mai kor társadalmi követelményei szerint kell hasznosulniuk. Egyszerre kell tudományosan megalapozottnak és népszerűnek lennie, hogy szakmaisága minden eszközével igyekezzen közönségéhez közel kerülni.

Egy kiállításnak sokféle üzenete van. A jó kiállítás szakmai tu-

dásra épül, a tárgyak nem csak önmagukban jelentések hordozói, de a bemutatásuk módja, a kiválasztott kontextus maga is jelentéssel bír. Fontos, hogy a közönség minden rétege, műveltségtől vagy felkészültségtől függetlenül megtalálja a maga olvasatát.

A globalizált szórakoztató iparba integrálódó megamúzeum azért sem valódi alternatíva – és nem is valódi veszély – a múzeumok számára, mert számuk túlzott szaporodásának a finanszírozás lehetőségei is korlátot szabnak. Úgy vé-

Losonczy Tamás: Változó (részlet)

lem, hogy a helyi kulturális kötődés vagy a kultúra egy speciális szegmensének képviselője, illetve a fenntarthatóság szempontjai együttesen fogják kirajzolni azoknak a múzeumoknak a körét, amelyek elsődleges feladatuknak tekintik az örökség őrzését a kisebb vagy nagyobb közösséghez való kötődés reprezentálásánál.

Meggyőződésem, hogy ezek a múzeumok – akár kisebb, helyi múzeumokról, akár nagyobb intézményekről legyen szó – a változó múzeumi világban is megőrzik önállóságukat, mert saját gyűjteményi sajátosságokra építenek, s támogatókként nem a globális médiavilágban, hanem a helyi, értékek fenntartásában érdekeltre építenek. A múzeumok értékőrzésre alapozott közösségteremtő funkciója újrafogalmazódik: a múzeumi álom-tér széttöredezik, de a cserépdarabok újabb álmokképekké rendeződnek össze.

Az identitásukat biztosan megfogalmazni tudó múzeumoknak, úgy vélem, nincs okuk félni a szórakoztató ipar és a tömegkultúra beszippantó hatásától. A múzeumok Szent Iván éjszakáján sem cserélik fel álom-tereiket tömeg-kulturális színterekre. Ilyenkor, a tömegkultúra eszközeit alkalmazva, hagyományos közönségük mellett becsalogatják a szórakozni vágyókat is.

A média eszköztárát igénybe véve, ilyenkor is értékeiket mutatják meg: aki akar, elmerülhet a látványosságok forgatagában, s aki csendre vágyik, bekukkanthat a színpalak mögé. A múzeum, most is, mint régen, felkínálja azt, amit őriz, de már nem csak passzívan, hanem aktívan, olyan eszközöket használva, amelyekre a közönség bizvást reagál. Ezért nem kell, hogy egyéjszaka kalandnak tekintsük a szórakoztató iparral és a tömegkultúrával való kapcsolatunkat, melyre fátylat borít az ébredés valósága. A közösségi tér létrehozása a múzeum falai között, a kapcsolódás a

városi terekhez, majd a múzeum megjelenése a városi térben lehetőséget adhat egy újfajta múzeumi közönség megteremtésére, amely, ha az ő nyelvén szólnak hozzá, kész lehet a múzeumi álom újraálmódására.

A tömegkultúra felszívó erejétől való félelem részben abból fakadhat, hogy a múzeumok sem biztosak többé az általuk képviselt értékek erejében. Másrészt talán abból is, hogy Nyugaton az elit- és s tömegkultúra színterei hagyományosan meglehetősen jól elkülönültek egymástól, csakúgy, mint

a szent és a profán szféra terei, melyeket éles határvonal választ el egymástól, mióta Jézus kiűzte a templomból a kufárokat. A Kelet megengedőbb, ott a határvonalak egyik tekintetben sem ilyen élesek. Az ázsiai szentélykörzetek számos átmeneti teret kínálnak a szent és a profán között; a zarándok fokozatosan halad az ábrázolásokon keresztül vizuálisan és a vásári forgatagban fizikailag jelenlévő világi nyüzsgés felől a szentély minden sallangtól megfosztott, sötét és egyszerű tere felé. Hasonlóképpen, a magas kultúra reprezentációjának terei sokkal inkább magukba engedik a mindennapi élet megnyilvánulásait, s ezzel megőrzésük, megerősítésük és megújításuk szélesebb társadalmi bázison nyugszik.

Ne féljünk tehát a tömegkultúra hatásától, inkább keressük a

kapcsolatot azokkal, akik a szórakozás igényével keresik fel a múzeumot. Tekintsük őket szövetségünknek, bázisunknak, múzeumi álom-tereink potenciális álmodójának. Higgyünk abban, hogy a szentivánéji álom tovább álmodható a hétköznapi életben, s hogy ez az álom a múzeumok jövőjének valóságává fordítható.

Altorjai Sándor: Kerepestarcsa (részlet)

Attekintve a vidéki – kötelező megyei és önkéntes települési szintű – múzeumi feladatellátás jelenlegi szakmai színvonalát, a múzeumi tevékenységeket, és azok csökkenő finanszírozásából adódó aránytalanságokat, szükségesnek látjuk, hogy reformértékű változtatási javaslatokkal éljünk. Problémafelvetésünket nem csak a szakmai körülmények és anyagi feltételek folyamatos romlása teszi aktuálissá, hanem a különbözőálló államháztartási és közigazgatási reformok is, melyek várhatóan lehetőséget teremtenek az átfogó, a jelenlegi strukturális kereteket megváltoztató megoldások kidolgozására.

Célunk, hogy javaslataink nyomán az ország múzeumi hálózatának és műkincsvagyonának 70%-át

A magyar múzeumügy kezdetéről és jelenlegi helyzetéről

felölélő vidéki múzeumok működési rendszere rugalmasabb, gazdálkodása hatékonyabb, finanszírozása kiszámíthatóbb legyen. Ezzel egyidejűleg javuljon a gazdasági, társadalmi változásokhoz történő alkalmazkodóképességük, s a helyi identitást erősítő szerepük.

A vidéki múzeumügy modernizációjának legfontosabb alapelvei

A fenti célok elérése érdekében összegeztük és rendszereztük az előttünk álló feladatokat. Megfogalmazásuk során az alábbi legfontosabb alapelveket vettük figyelembe:

- a két évszázados magyar múzeumügy hagyományos szakmai egységének és értékeinek megőrzése,
- a kulturális örökség hatékony védelmének, és az ahhoz való egyenlő hozzáférés esélyének biztosítása,
- ennek garanciájaként a teljes körű szakági és területi lefedettség megőrzése (a szakági lefedett-

séget az országos, a területit a megyei múzeumok biztosítják),

- a ez szinteken jelentkező múzeumi feladatok ellátása törvényben rögzített, állami/önkormányzati kötelezettség, melyek pénzügyi háttérét biztos, kiszámítható alapokra kell helyezni,

- települési szinten – a szakszerűség követelményeinek megtartásával – az önkéntesség, és a szolgáltatások igénybevételének fokozottabb érvényesítése,

- a „több lábon álló” múzeumi finanszírozás erősítése.

Az ágazati szintű feladatellátás

Részben a fentiekből következik, részben garanciális jelentősége, speciális szakértelmet követelő és országosan egységesen kezelendő volta miatt kormányzati szintű feladatellátást követel meg:

- a múzeumi stratégia kidolgozása, végrehajtása, nyo-

mon követése,

- a jogszabályalkotás,
- a szakmai ellenőrzés és szakfelügyelet,
- a múzeumok működési engedélyének kiadása, ill. folyamatos felülvizsgálata,
- országos múzeumok fenntartása.

A jövőben regionális szintű feladatellátás

A feladatellátás alapja a régióban meglévő megyei múzeumok személyi és tárgyi infrastruktúráján kiépített, speciális szakfeladatok rendszere. Ez tehát nem jelenti új intézmény, egy regionális centrum létrehozását, mely egyébként az esélyegyenlőséget, a közkulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyi és szűkebb térségi lehetőségeit is jelentősen csökkentené.

A régióban lévő muzeális intézmények esetében a szakmai-módszertani tanácsadást, szolgáltatást, statisztikai nyilvántartást a jövőben a regionális fel-

adatokat összehangoltan ellátó megyei múzeumok végzik (részben kötelezően, részben szolgáltatás-ként, a fenntartóval kötött megállapodás alapján).

A feladatok, melyek ellátása a régió egész területére kiterjed, és amelyek igénybevevőinek többsége nem a szolgáltatást nyújtó településen lévő muzeális intézmény vagy ott élő lakosság:

- Speciális felkészültséget és infrastrukturális háttérrel igénylő aktív műtárgyvédelmi, restaurálási feladatok ellátása.

- Szakmai-módszertani kutatás, valamint továbbképzés és tanácsadás a régióban lévő intézmények számára.

- A tudományos (szakági, muzeológiai, állományvédelmi, múzeumpedagógiai, interdiszciplináris stb.) kutatások koordinálása.

- A kiállítási tervek összehangolása.

- A regionális fejlesztési (infrastrukturális, informatikai, turisztikai stb.) irányok összehangolása

A megyei múzeumi feladatellátás javítása

A már említett örökségvédelmi és esélyegyenlőségi szempontok figyelembe vétele, továbbá a gyűjtőterülethez kapcsolódó közönségszolgálati tevékenység rendszerének fenntartása továbbra is megköveteli az arányos és egyenletes területi lefedettség elvét és gyakorlatát.

Ennek megfelelően a jövőben is megőrzendő:

- A megyei múzeumok hosszú évtizedek alatt kialakult gyűjteményi integritása, a legfontosabb szakágak jelenléte és egyensúlya (ennek a szónak az elhagyását javasoljuk, mivel ez már régóta nincs meg), a gyűjtőkör és gyűjtőterület – a helyi sajátosságok figyelembevételével.

- A szakhatósági közreműködés területi illetékessége.

Ugyanakkor az átfogó közigazgatási reformok mellett számos olyan intézkedésre is látunk módot, melyek nagymértékben javíthatják a vidéki, s ezen belül a megyei múzeumügy helyzetét, a jelenleginél gazdaságosabb, hatékonyabb és átláthatóbb működést biztosítva.

- A megyei szintű kötelező feladatellátás a jövőben megyei múzeumi hálózattal, vagy egy megyei múzeummal egyaránt végezhető. Amennyiben egy múzeum látja el a feladatot, abban az esetben

megállapodás keretében köteles szolgáltatást nyújtani a megye területén lévő egyéb múzeumoknak.

- Az intézményi belső reform egyik lehetősége a múzeumi szakalkalmazottak Kjt. rendszerében történő alkalmazása mellett az egyéb munkavállalók Mtv. hatálya alá sorolása.

- Az intézmények bevételének növelése érdekében a kötelező feladatok ellátásán túl legyen lehetőség (szorgalmazzuk helyett) a helyi adottságokat figyelembe vevő szolgáltatások nyújtását külső megrendelők számára.

- Meg kell teremteni a jogszabályi feltételeit annak, hogy a megyei múzeum székhelyének városi önkormányzata – meghatározott arányban – a megyei múzeum finanszírozásában részt vegyen.

Dienes Gábor: Intimitás (részlet)

A települési fenntartású muzeális intézmények

Az utóbbi években a települési önkormányzati törekvések megerősödése következtében megfigyelhető tendencia a saját múzeumok, ill. közérdekű muzeális intézmények önkéntes létrehozása, vagy azok megyei múzeumi szervezetből történő átvétele. E lépések támogatandók és a reformtörekvések részét képezik.

- A területi múzeum Gyűjtőterülete lehet a székhely-település vagy

a működtetésére társult önkormányzatok közigazgatási területe. Gyűjtőköre egy, vagy több muzeológiai szakágra terjed ki, amelyen belül a múzeumi feladatok teljességét kell ellátnia. Régészeti gyűjtőkör esetén azonban feladatai nem foglalhatják magukban a több jogszabály által is a megyei múzeumhoz rendelt régészeti feladatokat (illetékeség alapján végzett leletmentés és megelőző feltárás, a KÖH szakhatósági munkájában való szakértői közreműködés). Tevékenységét a Kjt. alá tartozó munkatársakkal és az Mtv. alá tartozó munkavállalókkal, továbbá szolgáltatás igénybevételével látja el.

Közérdekű muzeális gyűjtemény és kiállítóhely

A régiók megalakulását követően meg kell vizsgálni a működési engedéllyel összefüggő minősítési eljárás regionális szintre telepítésének lehetőségét. A működési engedélyek megadásához, ill. módosításához szükséges minősítési eljárás során azonban az illetékes szakfelügyelő már 2006. július 1-től a megyei múzeum bevonásával köteles szakmai véleményét elkészíteni.

Az anyagot összeállították:

az NKÖM részéről

Koncz Erika helyettes államtitkár,
dr. Vigh Annamária főosztályvezető,
dr. Hatházi Gábor főoszt. vez.-helyettes,
Holport Ágnes vezető főtanácsos
dr. Nagy László G. szakmai tanácsadó

az MMISZ részéről

dr. Vándor László elnök, megyei múz.ig.
dr. Gaál Attila megyei múz.ig.
Huszár Zoltán megyei múz.ig.
dr. Petercsák Tivadar megyei múz.ig.

dr. Szatmári Imre megyei múz.ig.
dr. Veres László megyei múz.ig.
dr. Winkler Ferenc megyei múz.ig.

Szabadszállás, 2006. május

Az MMISZ 2006. június 8-án a Magyar Mezőgazdasági Múzeum tanácstermében megtartott ülésén a „Javaslatok a megyei múzeumügy jövőjére vonatkozóan” című anyaghoz az alábbi kiegészítéseket javasolta:

- A finanszírozás kérdése
Alapvető fontosságúnak tartjuk a megyei múzeumi szervezetekben őrzött műkincsállomány védelme és az alapvető szolgáltatások fenntartása érdekében, hogy rendeleti úton még ebben az évben szabályozódjék a minimális finanszírozás kérdése és döntés szülessen az átalakulással a finanszírozás módjáról.

- Kistérség helyének meghatározása

A kistérségi társulások és a múzeumi szervezetek közötti együttműködés, valamint a kistérségi szándék rendezése érdekében szükségesnek látunk központi szabályozást. Problémásnak tartjuk múzeumalapítás esetén, hogy a kistérségek határai változhatnak, így a gyűjtőkör ilyen múzeum alapítása

esetén külön önkormányzati megegyezésekkel szabályozható csak.

Egyenjogúság

Az MMISZ a múzeumügy jövőjére vonatkozó anyagban javasolja kimondani, hogy az egyes múzeumok nagyságuktól és szerepüktől függetlenül, mint múzeumok egyenjogúak.

Kokas Ignác: Elhagyom a falut (részlet)

S ajátos a vidéki muzeológusok perspektívája. Nemcsak az országos publicitást kapó fővárosi kiállításokról értesülnek, nemcsak a „sztárkiállításokat” keresik fel a kíváncsiság, a szakmai tapasztalatszerzés reményében, hanem arról is tájékozódnak, hogy a szomszédos, hasonló körülmények között működő múzeumok hogyan boldogulnak.

Pécsi lakosként nagyjából havonta átutaztam Dombóváron az utóbbi húsz év során, de bevallom, a vasútállomáson kívül nem sokat ismertem a városból. Tavaly ősztől azonban egyre gyakrabban hallunk a pécsi múzeumban a közeli városról, és amellett, hogy néhány kollégámmal az idén többször voltunk a Dombóvári Helytörténeti Múzeumban, lassan megismerjük a gyűjtemény történetét, a múzeum létrejöttében és mű-

gül egy tanulmány összeállítását, mely a 2010-re tervezett városmonográfia elkészítéséhez szükséges. A szoborcsoport több egységre osztva ma Dombóvár Szigeterdő nevű részében áll. Szeretnék felújíttatni, és eredeti állapotban látni. A tanulmány a felújításhoz szükséges pályázatnak is része lesz majd. A polgármester számított a Városszépítő és Városvédő Egyesület segítségére. Az egyesület vezető tagja, Takács Istvánné, valamint Erky-Nagy Tibor tipográfus és dr. Szabó Imre magyar nyelv és irodalom szakos gimnáziumi tanár mellett a csoport munkájában részt vett Kriston Vízi József muzeológus, aki családja révén kötődik a városhoz.

Az egyesület 2000-ben megkapta a várostól az 1896-ban épült főszolgabírói kiskastélyt. Itt a következő évben helytörténeti múzeum nyílt, amelyet a mai na-

pig a városvédők működtetnek. Az egyesület tovább akart lépni, és bár többen aggodtak, hogy ezzel kiadják a kezükből a gyűjteményt, úgy döntöttek, a múzeum igazgatását szakemberre bízzák. A szerencse és a tudatos választás

Kiállítások itthon és külföldön

Valami történik Dombóváron

ködtetésében résztvevő kollégákat, önkénteseket.

A főszereplő: egy szobor

Arról, hogy valami készül Dombóváron, az első jel e-mailben érkezett. Kriston Vízi József – aki időközben a dombóvári múzeum igazgatója lett – érdeklődött a Kossuth szobrok talán legnagyobb alkotója, Horvay János felől. Levele nyomán tudtam meg, hogy Horvay – aki egyébként a tavaly felújított, százéves pécsi Zsolnay-szobornak is egyik alkotója – a munkahelyemtől pár házra született. A többeket mozgósító nyomozás Dombóvárról indult, ugyanis az 1927-ben Budapesten felavatott, majd a politikai irányváltás következtében 1952-ben elbontott Horvay alkotta Kossuth-szoborcsoport több éves hanyattatás után itt lelt otthonra. A teljes Batthyány-kormányt megjelenítő alkotás azóta hozzátartozik a városképhez. 2007 közepén a polgármester munkacsoportot hívott össze, amely feladatul kapta a szoborcsoportra vonatkozó adatok összegyűjtését, vé-

révén a dombóvári gyűjtemény élére olyan igazgató került, aki több múzeumban bizonyította a látogatók, a közösség iránti érzékenységét és tenni tudását.

Kiállítás született

Talán már a múzeumi megújulás terve is szerepet játszott abban, hogy a „szobor-munkaközösség” hamarosan kiállítás készítésében is gondolkodott. Szinte az egész országot átfésülték Kossuth relikviák és a szoborhoz köthető tárgyak, írott és hangzó dokumentumok, filmfelvételek után kutatva. A Szobor és ünnep született című kiállítás megnyitásának időzítése kiválóan sikerült. 2008-ban több kerek évfordulóra kerül sor, melyek valamilyen módon kapcsolódnak a szoborhoz. Az első dátum, amit a március 15-én nyílt kiállítás megidéz, az 1848-as forradalom. Horvay Kossuth-szoborterve száz éve nyerte el a főváros által írt pályázat első díját. A megvalósítás határideje az 50 éves évforduló volt, de ezt az első világháború meg-

hiúsította. Végül 1927-ben avatták a szoborcsoportot a Parlament előtt, a tér ekkor vette fel Kossuth Lajos nevét. A kiállítás első része a szobor történetének a tervtől a megvalósításig eltelt mintegy 20 esztendejét mutatja be. Láthatjuk, hogy Horvay eltért az eredeti szobortervtől. Nem a „ceglédi típusú” harcra buzdító, agitáló, jobb karjával irányt mutató forradalmár alakját valósította meg, hanem – inkább a politikai hagyatékra utalva – Kossuthot elmerengő „magvető” pózban mintázta meg. Március 15-e hivatalos ünneppé nyilvánításáról a Parlament a szoboravatást követő napon hozott döntést. A kiállítás harmadik tematikus egysége az 1928 és 1951 közötti nemzeti ünnepről szól. (Egy 1951-es rendeletnek köszönhetően március 15-ét 1988-ig munkával, illetve iskolai ünnepéssel ünnepeltük.) A Parlament előtti, kissé melankolikus, a fennálló rendszer ellen lázadt Batthyány-kormányt ábrázoló szoborcsoport nem illett a Révay névvel fémjelzett kultúrpolitika hangulatához, ezért száműzték a Kossuth térről. Helyére a társadalmi csoportok fölött álló, nekik utat mutató Kossuth került 1952-ben. Horvay szoborcsoportja egy sírkertben kötött ki, és akár az örök enyészete is lehetett volna, ha egy dunántúli község tanácselnöke nem figyel fel rá, mert az otthoniak egy régóta dédelgett álmát látta megvalósulni általa. Dombóváron hagyománya volt a „Kossuth-kultusznak”, már

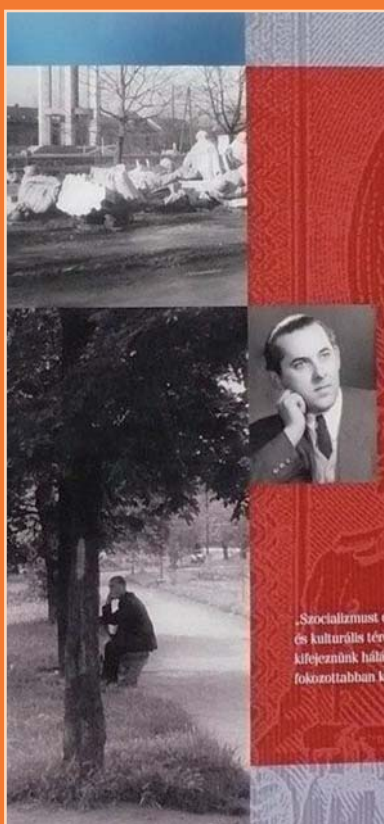
a két világháború között szobrot akartak állítani a rebellis politikusnak. 1959-ben megérkeztek az egykor az Országház előtt álló monumentális szobor darabjai a kis vidéki településre. Egy ideig a Járásbíróság melletti utcában heverték a márvány torzók; közöttük a fényképek tanúsága szerint szerelmek szövődtek, barátságok erősödtek, szuvenir fotók készültek. A szobor egyes alakjai 1973-ban öltöttek újra testet az akkori Béke-parkban. A kiállítás negyedik stációja a szoborcsoport dombóvári korszakát mutatja be.

Szerencsés konstelláció

A szobor 1952 óta igyekszik visszanyerni eredeti formáját, de a kiállítótérben a több mint félévszázados metamorfózis felgyorsul. Szembetűnőek a dombóvári múzeumban történt változások is. Márciusban az új kiállítás frissessége, lendületes, izgalmas tablói, a hang- és filmbejátszások, az ötletes és igényes installáció nyugtázta le. Két héttel később a bejáratnál már új látvány fogadott: az előtérben kávézó és turista iroda nyílt. A múzeum iskolabarát programjához csat-

lakozva pedagógusok egyeztettek és kértek időpontot iskolás csoportok számára.

Amit a Dombóvári Helytörténeti Múzeumban láttam, arra az aranykorra emlékeztet, amikor a 19. és a 20. század fordulóján a vidéki városok múzeumi társadalmi kezdeményezésre megalkultak. Ezek a múzeumok intézményekké nőttek ki magukat, és az átalakulás során néha megfedkezünk arról, hogy múzeumaink eredeti funkciója a helyi közösségek szolgálata. Ma az egyik legfontosabb feladat, hogy visszataláljunk ahhoz a közösséghez, amelynek munkahelyünk létét köszönhetjük, és hogy múzeumainkat a társadalom szolgálatába állítsuk. A dombóvári múzeum tiszta lappal indult. Itt az önkormányzat támogatása mellett a muzeológus és a közösség partnerként működik együtt.

Részlet a kiállításból

Pásztor Andrea történész, muzeológus
Janus Pannonius Múzeum

BUDAPEST GALÉRIA

Kecskeméti Sándor kiállítása július 13-ig

„1982-ben volt itt kiállításom a Budapest Galériában, mintha tegnap lett volna. Akkori terveimet, álmaimat visszaidézve sok minden megvalósult belőlük, de a legtöbbjük gyökeresen megváltozott. Persze biztosan ilyen az élet. 1990 óta Németországban is élek és dolgozom, ami hatással volt, s van gondolkodásomra, művészetemre. Nekem a szobrászat olyan vizuális nyelv, amely testvérevel, az építészettel együtt olyan kérdésekkel foglalkozik, mint a tér, a logika, a rend, az arány, a ritmus..., aminek szellemiségét anyagában találja meg. Az utóbbi időben legtöbbször gránittal dolgozom, mert szeretem férfias ellenállását és tiszta gondolatot igénylő komolyságát, de keramikusi tevékenységemet soha nem tagadom. Van még valami, ami gyermekkorom óta vonzott és az, a zene. 60 évesen „hályogkovácsolásként” megélhettem, hogy szobraim „hangjaiból” Barabás Zoltán zeneszer-

ző barátom műveket komponált. Erre a kiállításra olyan munkákat hoztam, melyek az utolsó pár évben készültek. Szobraimnak zömében nem adok címet „semmit nem utánoz, semmit nem illusztrál, és nem mesél el történetet.”(James Freguzon)”

A BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA

Kenedi Erzsébet képzőművész kiállítása augusztus 24-ig

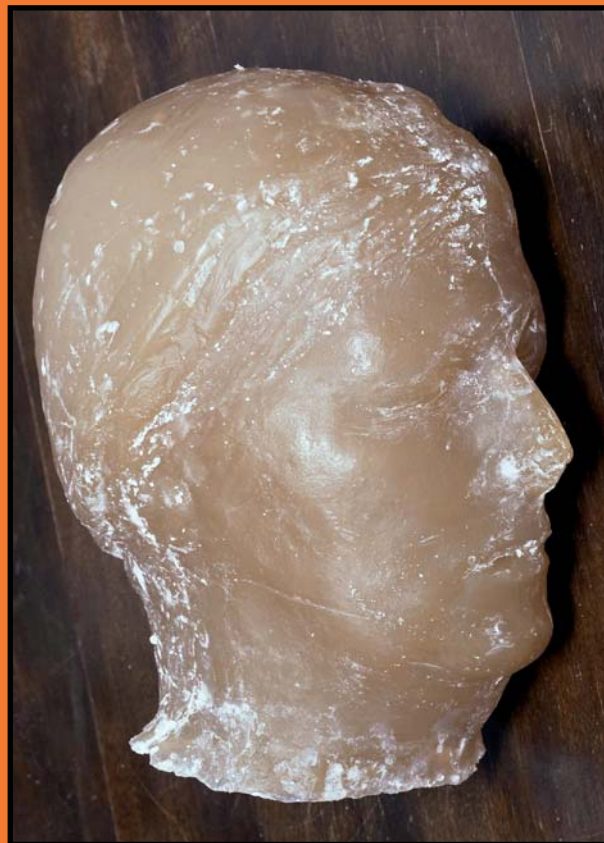
Kenedi Erzsébet gyermekkorától őrzik az őt körülvevő tárgyakat, mintegy biztosítva ezzel a későbbi rekonstrukció lehetőségét. 1993 óta szappanból készít kisméretű, faragott tárgyakat, ezen kívül hol a szappan belsejében, hol felszínén helyez el képeket. A gyermekkori tudat teljes értékű öntudat, amely azonban addig alakul az idő múlásával, míg szinte láthatatlanná nem válik.

Az elmúlás mozzanatát minden emlék magában hordozza, hiszen egy olyan formában már nem

Kecskeméti Sándor: Szabadtéri szobor

Kenedi Erzsébet: Önarckép

létező személyre, tárgyra vagy eseményre vonatkozik. A fényképpel ellentétben, amely egy konkrét pillanatot örökít meg, az emlékek esetében nem is lehet egy képről beszélni. Egy emlék-kép látványok, hangok, illatok és más érzéki benyomások sűrű áradatából rajzolódik ki.

A változékonyság ugyanúgy jellemző rá, mint az el-
lentmondásosság.

Visnyei Ilona kiállítása szeptember 7-ig

Visnyei Ilona már ismert nagyméretű rajzai, az absztrakt és konkrét határán billegnek és időnként sajátos vízióvá válnak, ezt a jelleget erősítik most látható olajvásznon képei is. A vonalhálók itt is megjelennek, de a festéket gallyak hordják a vászonra. Az üres vászon szinte felkarcolódik és láthatóvá lesznek színes erei.

Festményei nem egyszerű projekciók, hiszen fegyelmezi őket a méret és a precizitás, de elementáris erejét mégsem veszti el. Lendülete egyszerre expresszív és egyszerre japán. A hálózatok látszólag formát teremtenek és meg is szüntetik azt áttetszőségükkel. Az organikusság is látszólagos, nem tudni összetartja-e valami, vagy bukás, közben szétszedi az akarát, más-képpen a kifejezés ereje. Egyedisége nem csak a kortárs magyar művészetben feltűnő.

BTM-AQUINCUMI MÚZEUM

“Van új a föld alatt...” Válogatás a 2007. év legszebb ásatási leleteiből november 31-ig.

A BTM Aquincumi Múzeuma immár 12. alkalommal rendezi meg hagyományos kiállítását. A múzeum főépületében megrendezésre kerülő kiállításon minden eddiginél nagyobb alapterületen láthatóak majd a 2007. évben előkerült régészeti leletek. A múzeum munkatársai közel 70 ásatást végeztek Budapesten, a Római parttól egészen az egykori budai Skála területéig, az előkerült 200.000 db. leletből készülő válogatás felöleli az őskor, a római foglalt időszakának és a népvándorlaskor ősz-

szesen több mint tízezer évét. A tárlat idén az emberábrázolásokat helyezi középpontjába, így többek között látható lesz őskori idól, arcábrázolás kerámián és római kori arcos edények. A kiállítás kiemelkedő és ritka lelete egy életnagyságú, díszpáncélos római katonát ábrázoló szobor, amely az aquincumi katonaváros nyugati temetőjéből került elő. A fentiek mellett ős- és római kori kerámia-, és üvegedényeket, fémtárgyakat, ékszereket, és díszes sírkőtöredékeket is bemutatnak. A kiállítást interaktív sarok (gyerekeknek) és egy ásatási életképet bemutató enterieur egészíti ki.

Venus és Hygieia birodalma – Szépségápolás a római korban október 31-ig

A kiállítás címében szereplő két antik istennő „hátasköre” sejtetni enged, hogy az Aquincumi Múzeum ismét a rómaiak magánéletét bemutató kiállításnak ad helyet. Irodalmi források és tárgyi leletanyag tanúskodik arról, hogy férfiak és nők egyaránt nagy hangsúlyt fektettek megjelenésükre,

Szépségápolás a római korban

ápoltságukra. A fürdők látogatása a mindennapok része volt, az illatszerek használatának mennyiségét az ásatásokon előkerült parfümös üvegcsék nagy száma is tükrözi. Az arcápolás, az arc festése, az epilálás, borotválás a római kor asszonya-embere számára sem volt ismeretlen. A szépségápolás része volt a haj gondozása is, a frizuradivat a mindenkori császárnői viseletet utánozta.

Az időszaki kiállítás a római szépségápolásból kíván ízelítőt adni az Aquincumban előkerült tárgyak bemutatásával. A fürdőkultúra, testápolás, arcápolás és hajápolás témakörei mellett kitekintést ad a szépség fokozását szolgáló ékszerek és illatok világára is.

HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM

Hopp Ferenc utazásai és kincsei november 29-ig

A vágy, hogy új embereket, új helyeket ismerjünk meg, egyidős az emberiséggel. Mindegy, hogy belföldre vagy külföldre utazunk, vonaton, biciklin, lóháton vagy gyalog vágunk neki, de útra kelünk, mert az utazás létszükséglet. Hopp Ferenc, aki öt föld körüli útján számos távoli, egzotikus helyre jutott el, a 19. század egyik legnagyobb utazója volt. A Múzeum új, minden eddigénél látványosabb, interaktív kiállítása a világutazó, műgyűjtő, mecénás, fotográfus és nem utolsósorban múzeumalapító kalandos életét idézi meg. Immár 89 éve, hogy Hopp Ferenc végrendeletében keleti gyűjteményét az államra hagyta. Ez a kezdeti 4000 darab volt az alapja a mára már 23000 tárgyat számláló kínai, japán, indiai, délkelet-ázsiai, nepáli, tibeti, mongol, koreai és közel-keleti gyűjteménynek. A kiállításon Hopp Ferenc legszebb 650 úti emléket mutatják be, megélevenítve a keleti bazárok hangulatát, a 19. századi Indiát, Délkelet Ázsiát, Kínát és Japánt. Nem hiányozhatnak az utazást megörökítő régi fotográfiák és fényképezőgépek sem, peregnék majd a korban oly népszerű sztereo-felvételek, s hallhatók lesznek Hopp útileveleinek legjellemzőbb részletei is.

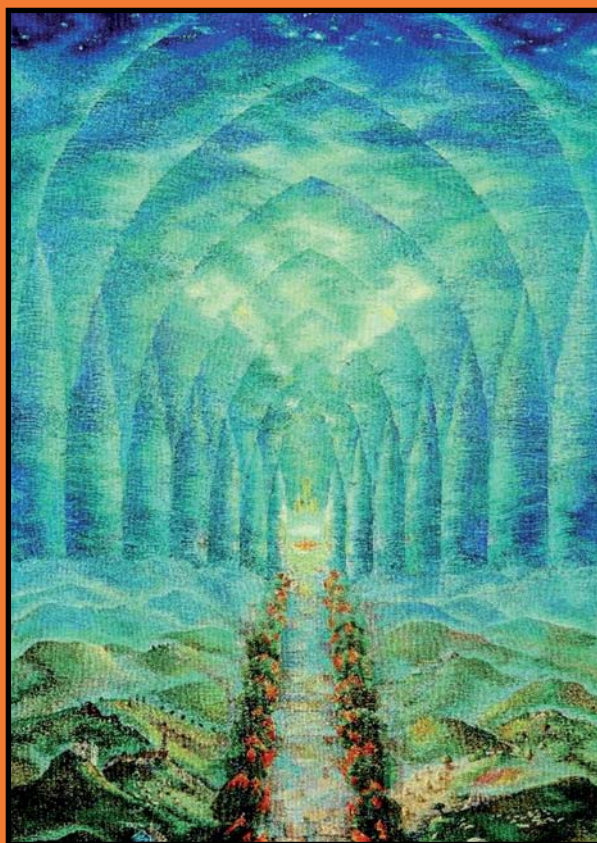
IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

Élet-Kép-Regény Péreli Zsuzsa életmű kiállítása szeptember 14-ig

Péreli Zsuzsa négyéves korától festőművésznél készült, számos tanulmányrajzot és festményt készített. Pasztellképein többnyire rajziskolai modellek, családtagok, barátok láthatóak. 1968-ban ismerkedett meg Tarján Hédivel, aki megtanította szőni. Péreli azóta fonalakkal fest, vázlat nélkül, szövés közben, a szövőszéken alakítja a műveket. „Ecserin születtem” – nyilatkozott a művész egy interjúban –, persze szellemi, képletes szülőhelyéről beszélt.” Műveiben Péreli gyakran használ fel régi tárgyakat, korai műveiben nagyon fontos a régi fényképek hatása. Régi fotók ihlette művei között portrék, színész-portrék, régi tárgyak, régi épületek ábrázolásai is megtalálhatók.

A kritikus gondolatokra épülő alkotásokon hangsúlyos még az emberábrázolás, az emberi viszonyok megfigyelése, azokról alkotott kép, ám a konkrét

Péreli Zsuzsa: Himnusz (részlet)

fotóelőkép már szinte teljesen hiányzik. Kritikus hozzáállás jellemzi az emberi párkapcsolatot középpontba állító sorozat emblematikus tartalmat is hordozó korcsolyázó párját, a katonaság motívuma által inspirált műveket és a természettel kapcsolatos alkotásokat is.

A gyapjúval kevert ezüstsálakból szőtt, az applikációktól, a csomós, esetleg domború szövéstől vagy gyöngyös hímzéstől plasztikussá vált kárpitok arra emlékeztetnek, hogy a mindennapok szentségének átélése vezet a lélek valódi természetének megélésére.

Az 1990-es évek elejétől a korábban a kárpitok képterében leghangsúlyosabb, a nézőt figyelő – vagy többnyire vele szembe forduló – alakok helyett kisebb, távolodó, háttal álló figurák jelentek meg, a művek a transzcendenshez közelítenek.

Pérel Zsuzsa 2006-ban kapott felkérést a Magvető Kiadótól Petőfi Sándor János vitéz című művének illusztrálására, amely 2007-ben jelent meg. A kötethez 17 darab, nagyjából egyforma méretű akvarell készült, melyek szintén láthatók a kiállításon.

Pérel Zsuzsa: Sarah Bernhardt (részlet)

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI MÚZEUM

Cserkuti Dávid – Gáspár Tamás: Unicum illusztrációk szeptember 23-ig.

Cserkuti Dávid és Gáspár Tamás illusztrátorok az elmúlt több mint három évben a legismertebb magyar keserűlikőr reklámjainak vizuális megjelenítésén dolgoztak. Munkájuk eredményéből tallóz a kiállítás: a rajzfilmekhez készült figuraterveken és a különböző plakátok vagy díszdobozok kezdeti variációin túl bepillantást nyerhetünk az illusztrációk készítésének kulisszatitkaiba is.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM

Reneszánsz bor, reneszánsz élet, Tokaj reneszánsza november 30-ig

Cserkuti Dávid: Unicum illusztráció

A kiállítás alkalmával bepillantunk a reneszánsz bor világába, megismerkedhetünk az aszú készítésének történetével, megismerhetjük a Tokaj-hegyaljai pincészetek jelenét és jövőjét. A tárlatot Tatrai Zsolt borász, fotóművész alkotásai színesítik, a fénykép kiállítás a Tokaj-hegyaljai borkészítés életéből mutat be kockákat.

Az aszú első írásos említése 1571-ből ismert, de a szaktudomány a XVI. század elejétől-közepétől feltételezi már általános készítésüket. Az első írásos aszúbor alak, "aszú szőlő bor" néven szerepel, majd a 16. század végén Szikszai Fabricius Balázs - a Sárospataki Református Kollégium nagyhírű tanára - említi latin-magyar szótárában.

A Mátyás király által kedvelt aranyló színű szerémi fehérbor is már szamorodni típusú nemes ital lehetett. Az aszúborok, majd a tokaji eszencia hamar a királyi udvarok nagyhírű és kedvelt desszertitalaivá váltak. A koraújkor ugyanis édes ízekben szegény volt, a répacukor hiánya miatt. Mézzel, nádcukorral, fojtott musttal és gyümölcsökkel csillapították ekkoriban az édes íz igényüket.

A tokaji bor igazi hírnevét ezek a természetes édes,

aranyló színű desszertitalok adták meg, melyeket az idők folyamán számos világhíresség aforizmája, dicsőítő szava és dala örökített meg. A tokaji aszúszemekből nyert szamorodni bor, a tokaji aszúbor, és az aszúszemek saját súlyától kicsöpögő eszencia ma is igazi hungarikum, a magyar örökség része.

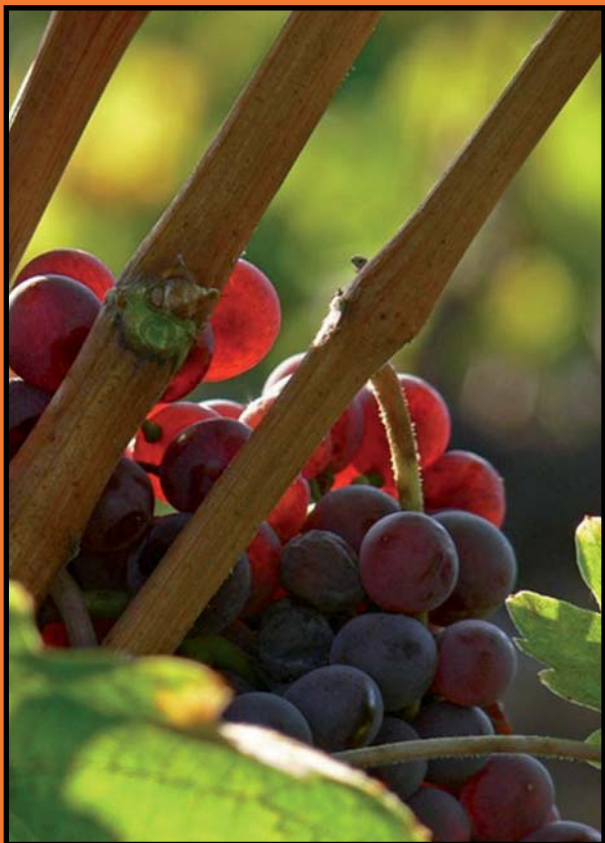
A Reneszánsz bor, reneszánsz élet, Tokaj reneszánsza c. kiállítás időtartama alatt (május 30.– november 9.) minden hétfőn pecsétnyomás, játékos reneszánsz feladatlap, valamint számos, a reneszánsz jegyében szervezett hétfői kézműves program és színes előadás várja a játékos kedvű családokat!

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Hódolat Brunelleschinek Fekete Tamás szobrász tizenhárom kisplasztikája július 27-ig.

Élete utolsó – és immár nyugodtan állítható: legfontosabb – főművét, az 1994-ben kezdett és ta-

Magyar Mezőgazdasági Múzeum

Fekete Tamás: Részlet a kiállításból

valy bekövetkezett haláláig folytatott, Hódolat Brunelleschinek című, tizenhárom műből álló plasztikai ciklust Fekete Tamás végrendeletében a Magyar Nemzeti Galériára hagyományozta.

A múzeum hálás az adományért, és – köszönetet mondva a ciklust megteremtő szobrásznak, valamint a végakarátát valóra váltó fiúnak, ifjabb Fekete Tamásnak – a művek gyűjteményébe kerülése fölött érzett örömét azzal kívánja kifejezni, hogy megosztja őket közönségével. A sorozat méltó bemutatására önként kínálta magát az ideai Reneszánsz Év és a Magyar Nemzeti Galéria palotájának „A” épülete, melynek teljes első emelete kora tavasztól a Mátyás király öröksége. Később reneszánsz művészet Magyarországon (16–17. század) című nagyszabású tárlatot fogadja. Ezt az együttállást – a kortársi mű és a reneszánsz kultúra egymásra rímelését – vétek lett volna kihasználatlanul hagyni.

A Fekete Tamás által komponált Brunelleschi-ciklus ugyanis azok közé a fontos művek közé tartozik, amelyek a megértett idő és a folytatásra hívó szellem találkozásából szoktak megszületni. A művészt munkája közben mintha a kettős értelemben vett összefoglalás szándéka vezérelte volna. Azért nyúlt vissza az európai kultúra egyik klasszikus örökségéhez, a reneszánszhoz, illetve a reneszánsz építészet kezdeteihez, mert felismerte, hogy műveinek a példaképül választott Brunelleschi szerszámainak és alkotásainak szerkezetét újraíró ikonográfiájában ifjúkorának élményei születnek újjá. Ugyanakkor ebben az életművét lezáró alkotásban a munkásságában már korábban is felbukkanó megoldások - szerkezetek gépezetek ábrázolása, mobil elemek alkalmazása - is kiteljesedhetnek

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

A szépség óhajtása – Öltözködés-kultúra az 1700-1815 közötti Magyarországon augusztus 3-ig.

Európa divatját XIV. Lajos uralkodásától kezdődően a francia királyok, feleségeik vagy szeretőik írá-

nyították, és Párizs vezető szerepe évszázadokon keresztül – jószerével a mai napig – megmaradt. Föltehetjük a kérdést, hogy a nyugati divat hatott-e és milyen mértékben a magyar öltözködési szokásokra? Az emlékirók sorai szerint az új divat visszavonhatatlan károkat okozott ízlésben, szokásban, hagyományban és nem utolsó sorban, nyelvünkben.

A tárlaton a műtárgyak segítségével ennél árnyaltabb választ kapunk: míg a legdivatosabb textíliákat még a tehetős polgárok is megvásárolták maguknak, az idegen új divat, a „náj módi” extrémításai nem hódították meg a magyar hölgyeket és urakat, sőt, tradicionális öltözetük némely sajátosságát a század végéig megőrizték.

Lépjünk közelebb a tárgyakhoz – erre szolgál a kiállítás első terme – bontsuk részeire az öltözeteket. A terem „női oldalán” selyempicellők, színes sálak, arany főkötők, gyöngyös párták, gyémántos övek, ragyogó ékszerek árulkodnak arról, hogyan, miképp óhajtották szebbé varázsolni magukat az asszonyok és leányok. Azt, hogy ebben az urak sem maradtak el a nőktől, a „férfi oldal” aranyzsinóros

A szépség óhajtása: Részlet a kiállításból (fűzőbetét)

csizmái, ékköves cipőcsatjai, türkizes forgói, arany szelencéi láttán bizton állíthatjuk. Nemesi voltukat ötvösmívű dísz-szabályák, hőstetteiket kitüntetések szimbolizálják.

A második teremben teljes díszben állnak a hölgyek és az urak. Láthatunk dolmányos, „frakkmentés” együtteseket Teleki Sámuel gubernátor ruhatárából, de francia frakkot bársonyból vagy atlaszselyemből is. A falakon sorakozó portrék nem csak arról tájékoztatnak bennünket miként vált teljessé egy-egy öltözet, de a portréfestés stílusa, kompozíciós sémái is megváltoztak: a reprezentatív álló alakos képmásokat egyre inkább a modell személyiségét tükröző portrék váltják föl.

Elhagyva a „dísztermet” a 18. század főúri kastélyaiban kedvelt, de a köznemesi kúriákban és polgári otthonokban is megtalálható szalonba érkezünk. A Beniczky család kőrisből készült ülőgarnitúrája mellett megjelennek a korszak jellegzetes hangszerei, a líragitár és az állózongora. A szalonbéli tevékenységre utalnak ezek, akár csak a faragott tajtékpipák és a kézímunkák mu-

tatók együttese.

Egy rokokó bútorokkal berendezett öltözőszobáskában 18. század végi hirdetések adnak magyarázat arról, milyen módon készítették a sminkeléshez szükséges púdert, és hova tették a divatos hölgyek a szépségflastromot.

Egy stilizált francia kertbe érkezve „elevenedik meg” a korszak gazdag, magyar nyelvű szerelmi lírája. Versekől, levelekből, naplórészletekből citált Csokonai, Versegly, Amadé és mások sorai nyomán az elvagyódó, a reményteljes vagy reménytelen szerelem örömeivel és gyötrelmével találkozhatnak a látogatók, akiket útkeresésükben táblák irányítanak a remény útjára vagy a pikantéria szűk ösvényére.

Miközben elhagyjuk a kiállítást, megpihenhetünk, hogy 18. század végi minta levelet írjunk kedvesünknek. Hölgyek és leányok megkísérrelhetik beleszorítani magukat egy halcsontos vállfűző rekonstrukciójába és az urak, az akkori divat szerint, állig csavarva, nyakkendő köthetnek maguknak.

A szépség óhajta: Részlet a kiállításból (női ruha)

A szépség óhajta: Részlet a kiállításból (Károlyi Józsefné képmása)

LUDWIG MÚZEUM – KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM

Simon Starling Három madár, hét történet, betoldások és elágazások augusztus 3-ig.

Simon Starling (1967), Angliában született képzőművész, a kortárs kiállítási szcéna nemzetközileg egyik legelismertebb szereplője, jelentős egyéni és csoportos kiállítások gyakori résztvevője.

A művész projektek keretében készített installációi komplex szobrászati objektumként jelennek meg, melyekben első ránézésre össze nem illő elemeket rendel egymás mellé.

A budapesti Három madár, hét történet, betoldások és elágazások (2008) című új munkájában Starling egy több kontinensen és kultúrán átívelő – a huszadik század '20-as, '30-as évekre visszanyúló –, többszörösen összetett, szerteágazó történetet épít fel. Starling ebbe a projektbe egy torinói kiállításra készülve kezdett bele, amikor egy helybeli archívumban rábukkant egy indiai maharadzsza esküvői fényképeire, mely a történet felgöngyölítésére ösztönözte.

Simon Starling installációja a legkülönbözőbb eredetű és történetű kulturális produktumok egész sorára támaszkodik. Munkájában azokra a kölcsönhatásokra helyezi a hangsúlyt, amelyek a tényszerű információk és a fikciós elemek között játszanak szerepet. Az egymásnak gyakran ellentmondó elvárások, illetve információk Simon Starling nézete szerint elsősorban is szubjektívek, kulturálisan determináltak, de nagyon gyakran tudattalan motivációk által is meghatározottak.

A Ludwig Múzeum kiállításán – egy 1:1 méretű építészeti modell formájában – megjelenik a korábbi torinói kiállítás helyszíne, a híres La Fetta di Polenta (Puliszkator-torta-ház). A budapesti kiállításán Starling fotói mellett láthatók még Emil Leitner, Muthesius és Man Ray különleges, archív felvételei is a maharadzsza palotájáról.

A kiállítás – a bemutatott részletek gazdag tárházára alapozva – lehetőséget teremt a látogatóknak arra, hogy létrehozzák saját értelmezésüket, saját

történetüket, melyben a Starling által bemutatott elemek akár igen eltérő hangsúlyt is kaphatnak. A művész a létrejövő lehetséges olvasatok egyikeként sem szavaz elsőbbséget; sőt ellenkezőleg, arra buzdítja nézőit, hogy a kiállítótér kereteit fel szabadítva konstruálják meg saját történeteiket.

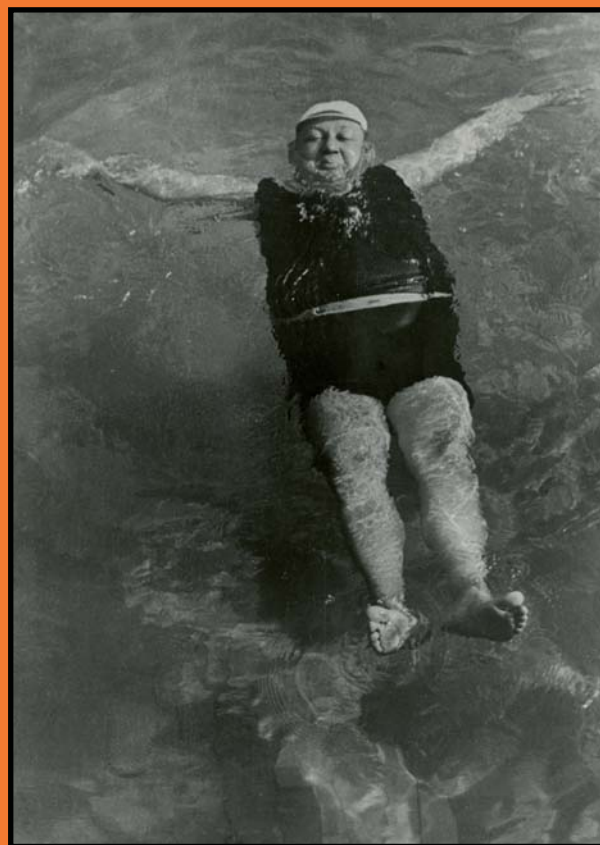
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Lélek és Test Kertésztől Mapplethorpe-ig, a fotográfia legnagyobb mestereinek szemével augusztus 24-ig.

A fotográfia történet legjelentősebb művészeinek alkotásai láthatók a Szépművészeti Múzeum nagyszabású kiállításán. A Lélek és Test - Kertésztől Mapplethorpe-ig, a fotográfia legnagyobb mestereinek szemével című tárlaton csaknem 90 - felerészben magyar, felerészben külföldi - fotóművész több mint 220 műve tekinthető meg.

A Szépművészeti Múzeum történetében először ad

Escher Károly: Bankigazgató fürdik

otthont fotográfiai kiállításnak, ezzel hangsúlyozva, hogy a fotóművészet egyenértékű társa a képzőművészet hagyományos ágainak.

Ezidáig Magyarországon a jelentős fotóművészeti kiállítások vagy egy jól körülhatárolható korszak termését, vagy egy egyéni alkotói életutat, vagy pedig művészcsoportok alkotásait mutatták be. A Szépművészeti Lélek és Test című kiállítása szakít ezzel a hagyománnyal: a látogató nemcsak a fotóművészet kiemelkedően rangos alkotásait tekintheti meg, hanem – az emberi létezését meghatározó dualitás szerint – hat tematikus egységbe rendezve követheti nyomon a fotótörténet esztétikai, illetve technikai változásait az 1800-as évek végétől napjainkig.

A művészettel foglalkozók körében közhely, hogy hazánk a két világháború között a fotóművészet területén a legjelentősebb alkotókat felvonultató országok között volt. André Kertész [Kertész Andor], Moholy-Nagy László, Brassai [Halász Gyula] és Robert Capa [Friedmann Endre Ernő] a két világháború közti fotográfia meghatározó ikonjai, alkotásaik a világban bárhol garanciát jelentenek a sikerre. A négy alkotó – nem mellesleg a XX. századi művészettörténet legismertebb magyar származású alakjai - csaknem 60 művel képviselteti magát a tárlaton.

A kiállításon szereplő képek az első világháborút megelőző évektől a második világháború utánig követik nyomon e nagy fotográfusok munkásságát. Emellett azonban látható lesz azt is, hogy milyen fotográfiai viszonyrendszer mentén alakult pályájuk hazánkban. Kortársaik, Balogh Rudolf, Escher Károly, Máté Olga, Pécsi József vagy akár Rónai Dénes munkái nélkül nem érthetjük meg gyökereiket; mint ahogy nem tudjuk munkáikat beilleszteni az egyetemes fotótörténetbe sem, ha nem ismerjük nemzetközi viszonylatban a kortársak alkotásait. Ezért a kiállítás szövetébe beleszőttek néhány olyan alkotást is a külföldi közgyűjtemények anyagából, melyek bárhol a világon hivatkozási pontjai e művészeti ágnak. E széles merítés azt is lehetővé teszi, hogy párhuzamot vonjunk Moholy-Nagy László és Man Ray, Martin Munkácsi és Henri Cartier-Bresson felvételei között; vagy éppen Alfred Stieglitz festőies korszaka és a hazánkban alkotó Pécsi József munkássága közt.

A kiállításon ezek mellett olyan alkotások is helyet kaptak, melyek nem fotóikonok ugyan, de mondanivalójukban illeszkednek valamely tematikai egységbe, alkotóik pedig a fotótörténet kiemelkedő alakjai. Emellett a szervezők nem feledkeztek meg az elmúlt évtizedek termésének, illetve a kortárs munkáknak a bemutatásáról sem. Olyan gondolati rokonságra bukkanhatunk például Robert Mapplethorpe és Tóth György, vagy Yousuf Karsh és Máté Olga alkotásait szemlélve, mely csak akkor válik láthatóvá, ha a magyar fotóművészetet a világ fotóművészetének tükrében mutatjuk be.

A kiállítás törzsanyagát a Magyar Fotográfiai Múzeum kölcsönözte a kiállításra, de a New York-i MOMA-ból, a párizsi Pompidou Központból, a kölni Ludwig Múzeumból és a világ legrégebbi fotográfiai múzeumából a George Eastman House-ból (Nemzetközi Fotográfiai és Film Múzeum, Rochester) is érkeztek művek a kiállításra.

A kiállítás hat tematikus egységben mutatja be az alkotásokat. A Test maga című részben a társadalmi állapotok megváltozásával összefüggően a test ábrázolásának változásait figyelheti meg a látogató.

Robert Capa [Friedmann Endre Ernő]: A milicista halála

A Számkivetve című egységben a társadalom perifériáján élőkről készült alkotásokat láthat a közönség a „szociofotóktól” a társadalmi tényfeltáró fotográfiáig. Az Egyedül című részben a magány, az egyedüllét és a halál különböző aspektusokból készült művészi ábrázolása kerül a középpontba. Az Együtt-lét elnevezésű kiállításrészben látható fotográfiák foglalják el a legnagyobb helyet a kiállításon. Itt olyan alkotások láthatóak, amely az emberi kapcsolatok sokféleségét (szerelem, barátság, család) mutatják be. Az Én-képek című részben háromféle portréval találkozhat a látogató: az első csoportban azok az alkotások láthatóak, ahol saját magát fényképezte le a fotográfus, a második csoportban egy pályatárs által készített portrék láthatóak, a harmadik részben pedig azokat az alkotásokat gyűjtötték egybe, ahol az alkotó valamely fotóművészeti céllal fényképezte le a modelljét. Az utolsó, a Pusztítás démona elnevezésű kiállításrészben a háborús borzalmak dokumentálásának történetét és legfontosabb alkotásait ismerhetik meg a látogatók.

A kiállítás kurátora: Baki Péter, a Magyar Fotográfiai Múzeum igazgatója.

BÉKÉSCSABA, MUNKÁCSY MIHÁLY EMLÉKHÁZ

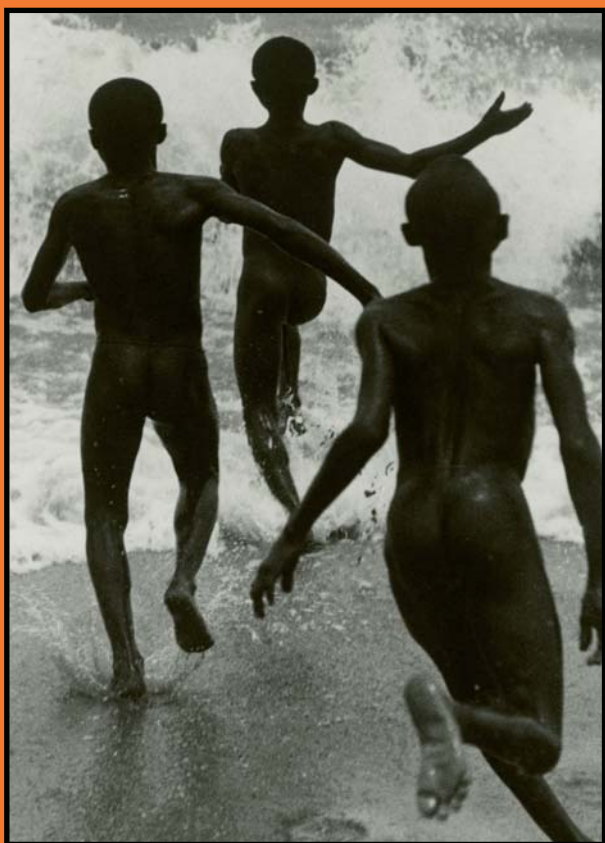
Molnár C. Pál festőművész kiállítása július 31-ig

A békéscsabai Munkácsy Mihály Emlékház a Múzeumok Világnapja alkalmából májustól a nyár végéig vidéki múzeumok anyagából mutat be egy-egy jelentős megyei mestert időszakos kiállításain. Szerepelt már Corini Margit festészete a gyomaendrői Vidovszky Béla Helytörténeti Gyűjteményből, vagy Kohán György képanyaga a gyulai Kohán Képtárból, 2008. tavaszán Molnár C. Pál műveiből nyílt kamara-kiállítás a battonyai MCP Emlékház népszerűsítésére.

Két emlékhely is bemutatja 1984-től Molnár C. Pál mintegy 3500 alkotásából megmaradt műveit. Egyiket a családja rendezte be Budapesten, abban a házban, ahol 1931-től haláláig dolgozott a mester. Ez az MCP Múterem-múzeum nevet viseli és a Ménesi út 65. szám alatt található.

A másikat pedig szülővárosa, Battonya nyitotta, egy 1800 körül épült földbirtokosi házban, amit a

Martin Munkacsi: Néger fiúk a Tanganyika-tó partján

Molnár C. Pál: Illusztráció Dante Isteni színjátékához

művész még életében kiválasztott. Ezt az európai híró festőművésznek szentelt emlékházat a Fő utca 123. szám alatt tekinthetik meg előzetes bejelentkezésre az érdeklődők.

Az időszaki kiállításra a battonyai emlékházból nyolc művet kapott kölcsön a múzeum.

KECSKEMÉT, NÉPI IPARMŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNY

Verseghy Ferenc fazekas népi iparművész időszaki kiállítása augusztus 30-ig

A Népi Iparművészeti Gyűjtemény kiállítása a habán, ónmázás technikával készített fehéredényes hagyományoknak a mai népi kerámiára gyakorolt hatását mutatja be.

Verseghy Ferenc Tolnán alkotó fazekas népi iparművész munkáin a habán kerámia olasz és német eredetű korai formakincsének és az olasz reneszánszból származó díszítmények nyomait fedezhetjük fel. Asztali edényei a habán fazekasság mással össze nem téveszthető stílusjegyeit, színvilágát hordozzák magukon. A tárlaton a közismert, fehér alapszín mellett a kevésbé ismert sárga és világoskék alapszínű habán edények is helyet kapnak.

A kiállítás ideje alatt az előre bejelentett csoportok a habán kerámiákhoz kapcsolódó gyakorlati foglalkozást igényelhetnek.

A DUNA-TISZA KÖZI NÉPMŰVÉ- SZETI EGYESÜLET TAGJAINAK KIÁLLÍTÁSA

augusztus 30-ig

A közelmúltban Csokonai közösségi díjjal kitüntetett, több mint negyed százada működő népművészeti egyesület tagjai mutatkoznak be az elmúlt évek legszebb alkotásaival. Láthatóak hímzések, szőttesek, csipkék, fazekas munkák, faragások (használati tárgyak és szobrok), mézeskalácsok, gyöngyök, hímes tojások, kékfestő anyagok, vise-

letek, vesszőből font tárgyak, bőrmíves alkotások, nemez szőnyeg, szalmafonások, kések, hangszerrek, paszományok és festett bútorok.

MAKÓ, JÓZSEF ATTILA MÚZEUM

Új állandó kiállítás Makó elmúlt három- száz évéről

Több mint féléves munka után június 26-án nyílt a Csongrád Megyei Önkormányzat makói József Attila Múzeumának új állandó kiállítása. A XXI. századi követelményekhez igazodó tárlat Makó város történetét a török kiűzése utáni 1699-es újjátelepülésétől az 1989-es rendszerváltásig mutatja be.

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium ALFA programjának támogatásával létrejött kiállításon a különböző történeti dokumentumokat, térképeket, fényképeket, szobrokat, festményeket, érdekes és egyedi tárgyakat tartalmazó történeti részt a 20. század eleji piaci életkép követi. Ott korhű vise-

Makó, József Attila Múzeum (részlet a kiállításból)

letekbe öltöztetett bábuk – kendőárus, újságárus, mézeskalácsos, köszörűs, kisbíró, hagymát áruló parasztgazda – érzékeltetik a századforduló hangulatát.

A következő kiállítási részben három enteriört: egy apátfalvi tisztaszobát, egy 19. századi nemesi szalont és egy az 1930-40-es évek közötti polgári ebédlőt tekinthetnek meg a látogatók.

A Makó melletti Apátfalva lakói szokásaikat, hagyományos viseletüket, bútoraikat a II. világháború idejéig megőrizték. A festett bútorokkal, fehér hímzéses párnákkal, felvetett ágygal és tükrös szentképekkel berendezett búbos kemencés tisztaszoba igazi látványosság.

A nemesi szalonban a Csanád vármegye közéletében meghatározó földeáki Návay család bútoraikat állították ki. 1849-től 1855-ig Návay Mihály makói házában adott menedéket Damjanich János és Láhner György vértanú tábornokok özvegyeinek. Damjanich János üllőgarnitúráját a Návay család őrizte meg és adományozta a múzeumnak. A szalon falain az 1848-49-es forradalom és szabadságharc alatt a vármegyét irányító főispán, Návay Tamás és az 1919-ben vértanú halált halt Návay Lajos arcképei függenek.

A polgári ebédlő berendezése Espersit János lakásának díszje volt. Az ismert ellenzéki politikus, nagylelkű mecénás lakása az alföldi festőbarátok képeivel volt tele. A II. világháború éveit a korabeli gramofonból hallatszók Karády-dalok idézik fel.

A kiállítás bemutatja Csanád és Torontál vármegyék ősgalériájának, képgyűjteményének leg szebb darabjait is. Mária Terézia, Erzsébet királyné, Széchenyi István, Deák Ferenc, Kossuth Lajos hatalmas méretű képeiben gyönyörködhetnek a látogatók. A kitűnő festmények alkotói között Barabás Miklós, Székely Bertalan, Karlovsky Bertalan nevét fedezhetik fel az érdeklődők.

Az új állandó kiállítás klimatizált teremben, látogatóbarát környezetben, érintőképernyős számítógépes terminálokkal várja az érdeklődőket.

SZEGED MÓRA FERENC MÚZEUM

Börcsök Attila néprajzi magángyűjtő kiállítása augusztus 3-ig

A Dél-Alföldön páratlan gyűjteménnyel rendelkező Börcsök Attila néprajzi magángyűjtő anyagából látható kiállítás a Móra Ferenc Múzeumban.

Börcsök Attila több mint két évtizede gyűjti a régimúlt néprajzi vonatkozású tárgyait. Gyűjteménye első darabja egy tizenkilencedik századi menyasszonyi láda volt, amelyet egykoron a szépnagymamája birtokolt, mára tízezres nagyságrendű gyűjtemény első darabja.

A Móra Ferenc Múzeumban megrendezett kiállításra a magángyűjtemény töredéke kerülhetett ki. A kiállított darabok közül az egyik legérdekesebb a tükrörtakaró kendő, melyet a halottas házakban a tükrök eltakarására használtak. A kiállításon láthatjuk, miként nézhetett ki egykoron dédszüleink hálószobájában, az egyik enteriőr keretében a népiesen

Szeged, Móra Ferenc Múzeum (részlet a kiállításból)

ábrázolt Ferenc Józsefet és Erzsébet királynőt találjuk. A képek egyediségét érzékelteti, hogy egy makói házban 1968-ig lógtak a falon az egykori uralkodópárt ábrázoló illusztrációk – átvészelve háborút, Rákosi-rendszert és 1956-ot. Ferenc József és Erzsébet királynő a világ különös történéseiről tudomást sem véve szemlélődtek, most pedig a régmúlt szobabelsőinek hangulatát idézik fel a Dél-Alföld legjelentősebb néprajzi magángyűjtőjének tárlatán.

SZÉKESFEHÉRVÁR SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM

Első látásra I. szeptember 7-ig

Az „Első látásra I.” egy új kiállítási-sorozat első programja a székesfehérvári Szent István Király Múzeumban.

A kezdeményezés arra irányul, hogy kifejezetten a még fel nem fedezett, be nem futott, de ígéretes új tehetségeket évente rendszeresen jelentkező cso-

Klebercz Kriszta: Brueghel Gyermekjátékok c. festményének parafrázisa (részlet)

portos kiállításon, Székesfehérváron bemutassa. Az „Első látásra” egy olyan program, ahol a jövő sikeres képző- és iparművészeit először láthatja a közönség. Így a város értékes, feltehetően igen nagy szakmai-, közönség- és média-érdeklődést kiváltó eseménnyel gazdagodik.

2008-ban a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Vizuális Kommunikáció Tanszékének hallgatói mutatkoznak be. A Vizuális Kommunikáció Tanszéken állókép (animáció, fotó) és mozgókép (grafika, videó) készítést oktatnak. Miért lehet érdekes a jövő tehetséges művészeinek megismerése? A mai kor emberét számtalan vizuális hatás, vizuális inger éri. Olvas könyvet, újságot, ha végigsétál az utcán plakátokat, feliratokat, fotókat lát. A reklám- és médiaipar az elektronikus médiában, a tv-ben, az interneten filmekkel, mozgóképekkel bombáz bennünket.

Nem mindegy, hogy milyen minőségű az a vizuális „világ”, amit a jelen generációi teremtenek a jövő számára. Az „Első látásra” kiállítás orientál és segít tájékozódni abban, hogy milyen lesz ez a vizuális, művészek által, művészi eszközökkel teremtett jövőkép.

A Szt. István Király Múzeumban kiállított anyag a

Nagy Dániel: Úrvacsra: Mantegna parafrázis (részlet)

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Vizuális Kommunikáció Tanszékének Vizuális Stúdiók Műtermében készült hallgatói munkákból került kiválasztásra. Mintegy negyven, I-III. éves hallgató videó-, animáció- illetve fotómunkáit, a Vizuális Stúdiók Műterme keretében készült projektjeit mutatjuk be.

SZÉKESFEHÉRVÁR CSÓK ISTVÁN KÉPTÁR (SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM)

Réber László grafikusművész kiállítása augusztus 3-ig.

Réber gyermekkönyv illusztrációin generációk nőttek fel. Neve elválaszthatatlanul összeforrt Janikovszky Éva és Lázár Ervin nevével. Szépirodalmi művekhez készített grafikai és karikatúrái ugyancsak kimagasló jelentőségűek. Kevesen tudják azonban róla, hogy nemcsak illusztrációkat, hanem autonóm grafikákat és plasztikákat is készített. Alkotótevékenységét számtalan szakmai

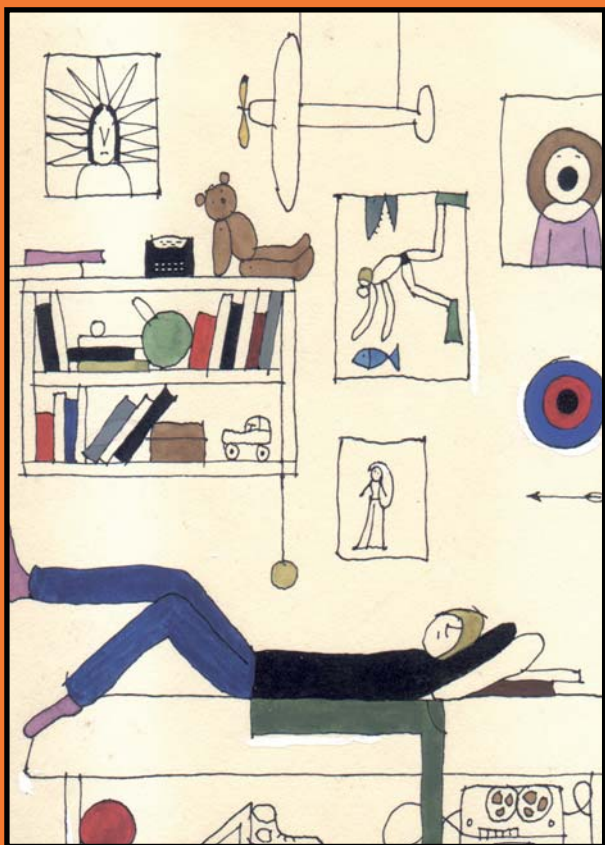
elismeréssel jutalmazták itthon és külföldön. Szuggesztív, csupán néhány vonalból kialakított rajzai a XX. századi magyar grafika műfajának kiemelkedő jelentőségű darabjai. Formavilágára puritanizmus jellemző, amely éppen a lényegre koncentrálásával válik sokat mondóvá. Csak annyit mutat meg a környező tárgyi világból, amennyi a kép befogadásához okvetlenül szükséges. Kerüli a sallangot, nem részletez. A foltszerűen elhelyezett, élénk színek alkalmazása és az alakok éles sziluett-rajza egyaránt jellemző alkotásaira. Képein a rend és a humor a legnagyobb szervezőerő.

SZENTENDRE MŰVÉSZETMALOM

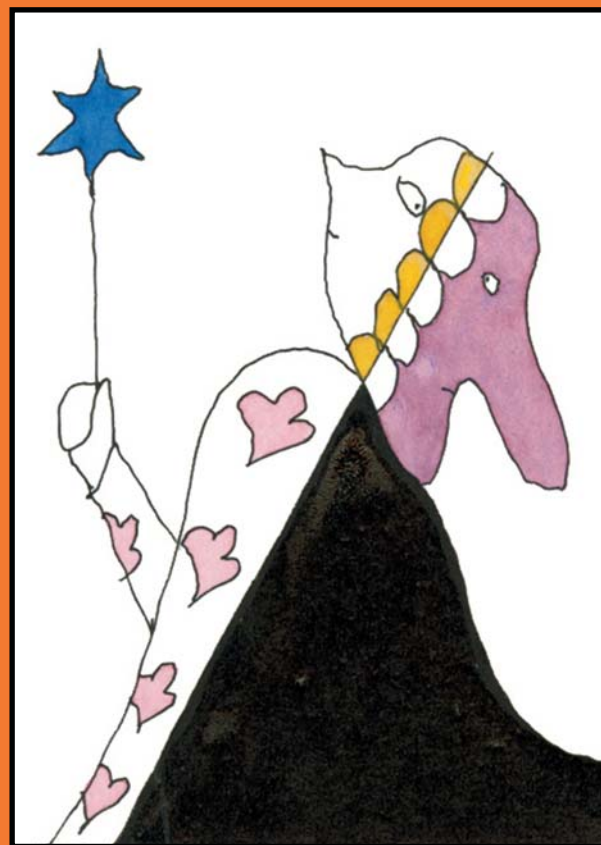
Fény-árnyék szent Iván éjjelén Zágrábi képzőművészek kiállítása Június 22. - augusztus 10.

FÉNY-ÁRNYÉK SZENT IVÁN ÉJJELÉN

Réber László: Janikovszky Éva (Kireütött ez a gyerek)

Réber László: Lázár Ervin (Bab Berci)

– PETAR BARISIČ szobrászművész

HERBARIUM PICTORUM

– VATROSLAV KULIŠ festőművész

ANDREA BASSI keramikus

Petar Barišič

A horvát konstruktív szobrászat kiemelkedő alakja. 2002 óta a zágrábi Képzőművészeti Főiskola tanársegédje. Zágrábban él és alkot. Horvátországban 1977-től számos egyéni és csoportos kiállításon szerepelt, de külföldön is voltak kiállításai. Petar Barišičnek már korai, a 80-as évek elején készült alkotásai azt mutatták, hogy számára a szobrászat élő organizmust jelent. Az első tíz évben Barišič gazdag, kreatív szobrokat alkotott, melyek főleg bronzból és fából készültek. Ezek a művek már jelezték az organikus szobrász rafinált modern manírjait (játékosságot, hedonizmust, felszabadultságot, szociális és politikai függetlenségét). Fejlődési szakaszaiban, kísérletezéseiben végig jelen volt a posztmodern hatás. Ké-

peiben transzavantgardizmus és dualizmus egy- sége jellemző. Későbbi munkáiban előtérbe került az absztrakt figuratív ikonográfia, mely konstruktív gondolatvilág felé fordítja. A 90-es években készült szobraira nagy hatással volt az ukrán avantgarde szobrászat. Az állandó kísérletezés közben a konstruktív szobrászat területén Barišič nemcsak a térrel kombinál, hanem egy másik elemet is beépített műveibe: „a fényt”, amely az illuzórikus tisztaság megjelenítője az aprólékosan kidolgozott, fából készült geometriai elemek között.

Vatroslav Kuliš

A festészet mellett tervező-grafikusként és díszlet-tervezőként is dolgozott, a Zágrábi Nemzeti Színház és a Zágrábi Bábszínház számára számos díszletet tervezett. Párizsban, Münchenben, New Yorkban és Melbourne-ben töltött hosszabb-rövidebb időt tanulmányúton. Művei megtalálhatók Horvátország múzeumaiban, hazájában és külföldön számos magángyűjteményben. Mintegy 90 egyéni és száznál több kollektív kiállításon szerepeltek művei hazájában és a nagyvilágban. Kuliš művészete ízig vérig kortárs művészet, amely-

Vatroslav Kuliš

Andrea Bassi

ben a 20. századi képzőművészeti tradícióira és dilemmáira reflektál. Jellemzője a teremtő energia és expresszív festői kifejezőmód, amellyel meghatározza önnön művészetét. A Herbarium. Pictorum ciklussal új fejezet nyílt művészetében. Noha alapvetően megmaradt a stiláris expresszívizmus talaján, a festészet anyagai és technikája ebben a ciklusban emancipálódtak és a mű létrejöttében a korábbiaknál hangsúlyosabb szerepet kaptak.

Andrea Bassi

Festészettel, keramikával és rajzfilmekkel foglalkozik. Az Akadémia befejezte óta folyamatosan kiállít, eddig mintegy tizenöt egyéni tárlata és harminc csoportos kiállítása volt.

SZENTENDRE, SZABADTÉRI NÉPRAJZI MÚZEUM

Rákossy Anikó festőművésznő kiállítása augusztus 20-ig

Rákossy Anikó a szentendrei alkotók egyik erős egyénisége. A 40 éve Szentendrén élő művésznő festményeivel ritkán lép a nagyközönség elé. Művészete öntörvényű, a nyugtalanság, a mozgalmasság vezeti ecsetjét, a végeredményben is érződik az alkotásoknak a keretet szétfeszítő ereje, mégis az ősi nyugalom kiteljesedését mutatják.

A nagy, több táblából összeállított és rendhagyó, X- és Y-formátumúvá épülő képegyüttesek, a közép méretű és a kisebb, vászonra és papírra rögzített, leginkább plectollal festett, illetve vegyes technikával festett-rajzolt kompozíciók azokhoz a festői törekvésekhez kapcsolódnak rendkívül konzekvensen, amelyek a múlt század hetvenes-nyolcvanas évtizedeinek grafikai, alkalmazott grafikai, illusztrátori tevékenységét 1990-től felváltották.

Rákossy Anikó mozgalmas, egymásba kapcsolódó, egymásból keletkező, valamilyen gomolygó meghatározhatatlanságból előszüremelő és formává kristályosodó levél-, vagy szárny-, vagy talán vitorla-formákból szőnyegszerűen továbbszövődvé, megállíthatatlanul áradóvá, lüktetővé alakítja a terek és a síkok illuzionisztikus együttjátszásában

kibomló kompozícióit. (Wehner Tibor)

SZENTES, KOSZTA JÓZSEF MÚZEUM

Játékmackó- és babakiállítás október 31-ig

Közel félezer gyerekjátékból nyílik kiállítás a szentesi Koszta József Múzeum ligeti kiállítóhelyén. A legrégibbi bemutatott játék nyolcezer éves, a jóval fiatalabb mackók is több mint 70 évesek. A tárlat a régészeti koroktól napjainkig ad áttekintést a gyermekjátékok világáról. A kiállított ötszáz darabos kollekción belül több mint száz játékbabát tekinthetnek meg az érdeklődők. A várakozások szerint a Béres Mária régész és Remzső Gyöngyi magángyűjtő által rendezett tárlat minden korosztályra hat, hiszen a legfiatalabbaktól az idősekig mindenkit érdekelnek a régmúlt játécai, babái, mackói. „A babának két lelke van, de lehet, hogy három. Az egyiket a készítője lehelte belé, a másikat a kislány, aki játszott vele, a harmadikat a gyűjtő, aki szereti és megbecsüli” – vall-

Szentes, Koszta József Múzeum (részlet a kiállításból)

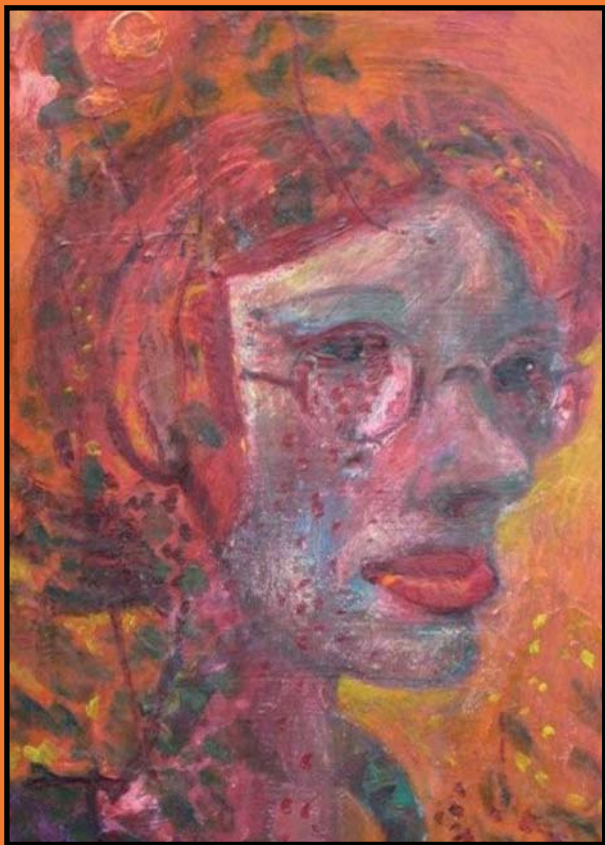

ják a kiállítás rendezői. A bemutatott történelmi értékű játékok, babák, kiegészítők főként a szentesi és a szegedi múzeumból, illetve a szegvári magán babagyűjteményből valók, de számos darab szentesi családoktól származik, akik erre a kiállításra adták kölcsön féltve őrzött tárgyaikat. A fiúk számára lesz igazán izgalmas a szentesi vasútállomás századfordulós makettje - egy 1904-es gyártású, ma is működőképes Merklin-vonattal. A harmincfős mackósereg legrégebbi példánya egy 80 esztendő, még fából készített medve. Kiállításra kerül egy nyolcezer éves miniatűr edényke, amit az akkori gyerekek játékként használtak. Része a kollekciónak néhány bronzkori és Árpád korabeli játék is. A kiállítóhelyen kialakítottak egy gyerekfoglalkoztatót is, ahol a kisleányok és fiúcskák játszani tudnak, mialatt szülők és a nagyszülők gyönyörködhetnek a régmúlt világ játékaiban.

TAPOLCA-DISSZEL LÁTVÁNYTÁR

„Kivétel”

O. Papp Gábor: Margit

42

2009. május 31-ig

A Látványtár legújabb kiállításán műtermek mélyéről és gyűjtemények raktáraiból válogatott anyagot tárunk a látogatók elé. Sohasem, vagy csak régen (ritkán) látott darabokat, persze van(nak) közöttük kivétel(ek) is. Mert erőnek erejével nem tesz magán erőszakot a Látványtár; látni enged – mutatni akar és mutat – ismerős műveket is, mert ő is szereti azokat, s mert éppen eleget erőlködik, tesz és szenved erőszakot a Világ.

Játszunk, és játszani hívunk komolyan Téged is, Önöket is, játszani hívjuk a nézőket, hogy lássanak! Most is kiderülhet: ritka jó szórakozás és döbbenetes élmény egyszerre a kiállítás-nézés. Kivételes szerencse jó kiállításon járni, nézelődni és látni. Kivételes találkozást kínálunk ismert mesterek ismeretlen munkáival és ismeretlen szerzők, az élvonalba kívánczó, odatörő – teljes joggal oda tartozó – műveivel... és, ha a Látogatóban a déja vu érzés munkál, ne igyekezzen elnyomni azt... járjon a végére...

Tárlatunkról „menet közben” majd kiderül, minden

EI Kazovszkij: A modell

tekintetben kivételes-e?

Kiállításunk néhány gesztusát lehet hogy sokan, de néhányan biztosan provokációnak érzik. Biztosíthatjuk Öket, távol áll tőlünk e szándék! A termékenyítő továbbgondolás szelíd kényszere viszont valóban szerepel a Látványtár eszköztárában.

Üdv az Olvasónak, üdv a Látónak!

Vörösváry Ákos

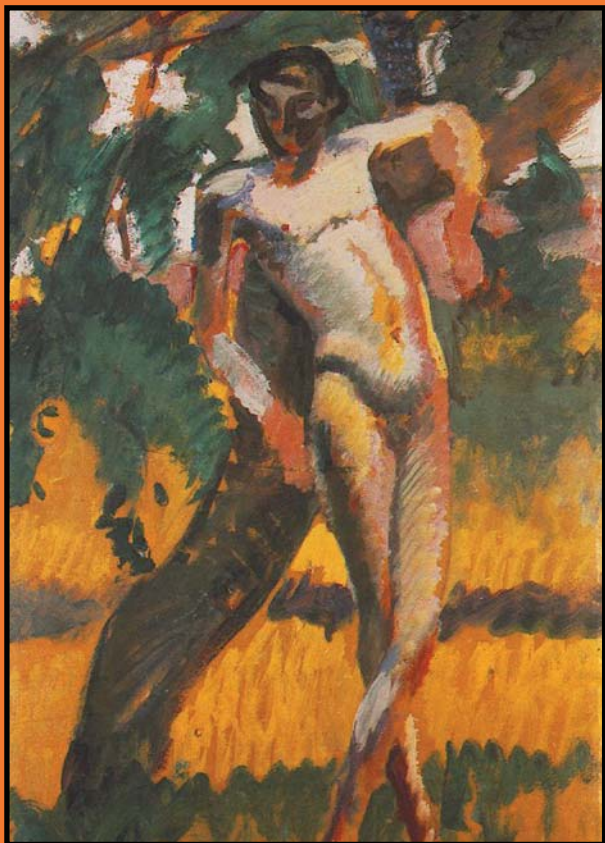
FRANCIAORSZÁG

FAUVES HONGROIS 1904–1914 MAGYAR VADAK 1904–1914

A Magyar Nemzeti Galéria 2006-os Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914 című kiállítása egy éves franciaországi körútra indul. A Fauves Hongrois 1904-1914 című kiállítás három helyszínen kerül bemutatásra Franciaországban:

CÉRET, Musée d'art moderne, 2008. június 21 – október 12.

Kernstok Károly: Fához támaszkodó fiúakt

LE CATEAU-CAMBRÉSIS, Musée départemental Matisse, 2008. október 25 – 2009. február 22.

DIJON, Musée des Beaux-Arts, 2009. március 13 – június 15.

Az előkészítő megbeszélések során kiderült, hogy a Matisse-kör által fémjelzett fauvizmus, kiegészülve Cézanne és Gauguin hatásával olyan önálló stílusalakulatot eredményezett Magyarországon, amely a francia közönség körében is érdeklődésre tarthat számot. A magyar művészettörténet-írás korábban egyfelől a nagybányai művésztelep keretében tárgyalta a „magyar Vadak” laza csoportosulását, másfelől pedig a Nyolcak csoport előtörténeteként említette az egyes életműveket. A franciaországi kiállítás azt bizonyítja, hogy a magas minőséget képviselő alkotások nemzetközi közegbe helyezve is megállják a helyüket. A mintegy 150 műtárgyat és számos dokumentumot bemutató válogatás főszereplői továbbra is Berény Róbert, Czöbel Béla, Perlrott Csaba Vilmos és Ziffer Sándor lesznek, de például a dél-franciaországi Céret párhuzamosan egy kamarakiállítást is szentel Rippl-Rónai József Banyuls-sur-Merben festett képeinek, az Aristide Maillollal való barátságának.

A kiállítás-sorozatra a párizsi Adam Biró kiadó új, francia nyelvű katalógust jelentet meg, amelyben az eredeti magyar katalógus több tanulmánya (Passuth Krisztina, Barki Gergely, Szücs György, Molnos Péter, Rum Attila, Boros Judit, Rockenbauer Zoltán), illetve a francia múzeumi szakemberek (Joséphine Matamoros, Dominique Szymusiak, Sophie Barthélémy) friss írásai is szerepelnek.

A kiállítás hazai főkurátora Passuth Krisztina (ELTE BTK Művészettörténeti Tanszék), kurátorai Barki Gergely (MTA Művészettörténeti Kutatóintézet) és Szücs György (Magyar Nemzeti Galéria).

SZEJKEFÜRDŐ BORVÍZMÚZEUM

MEGNYÍLIK SZÉKELYFÖLD ÁSVÁNY- VÍZ- ÉS FÜRDŐMÚZEUMA

A Székelyudvarhely közvetlen szomszédságában található Szejkefürdőn - Orbán Balázs egykori bir-

tokán - 2008. május 21-én került sor Székelyföld Ásványvíz- és Fürdő Múzeumának megnyitására. A több éves előkészítő munkálatok eredményeként létrejött múzeum a székelyföldi fürdőkultúrába nyújt betekintést. Az egykoron virágkorukat élő fürdőtelepeken a nyári hónapokban aktív közösségi élet zajlott. A hasonló helyek, szórakozási lehetőségekben és kulturális eseményekben gazdag esték eltöltésére biztosítottak lehetőséget. Az újonnan megnyíló kiállítás mindezen alkalmak hangulatát kívánja megismertetni a látogatókkal.

SZÉKELYUDVARHELY HAÁZ REZSŐ MÚZEUM

Békesség Istentől. A székelyföldi reformáció évszázadai. július 31-ig

A székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum Képtárában a Székelyudvarhelyi Református Egyházmegyével közös szervezésben időszakos egyháztörténeti kiállítás nyílt Békesség Istentől, a székelyföldi reformáció évszázadai címmel.

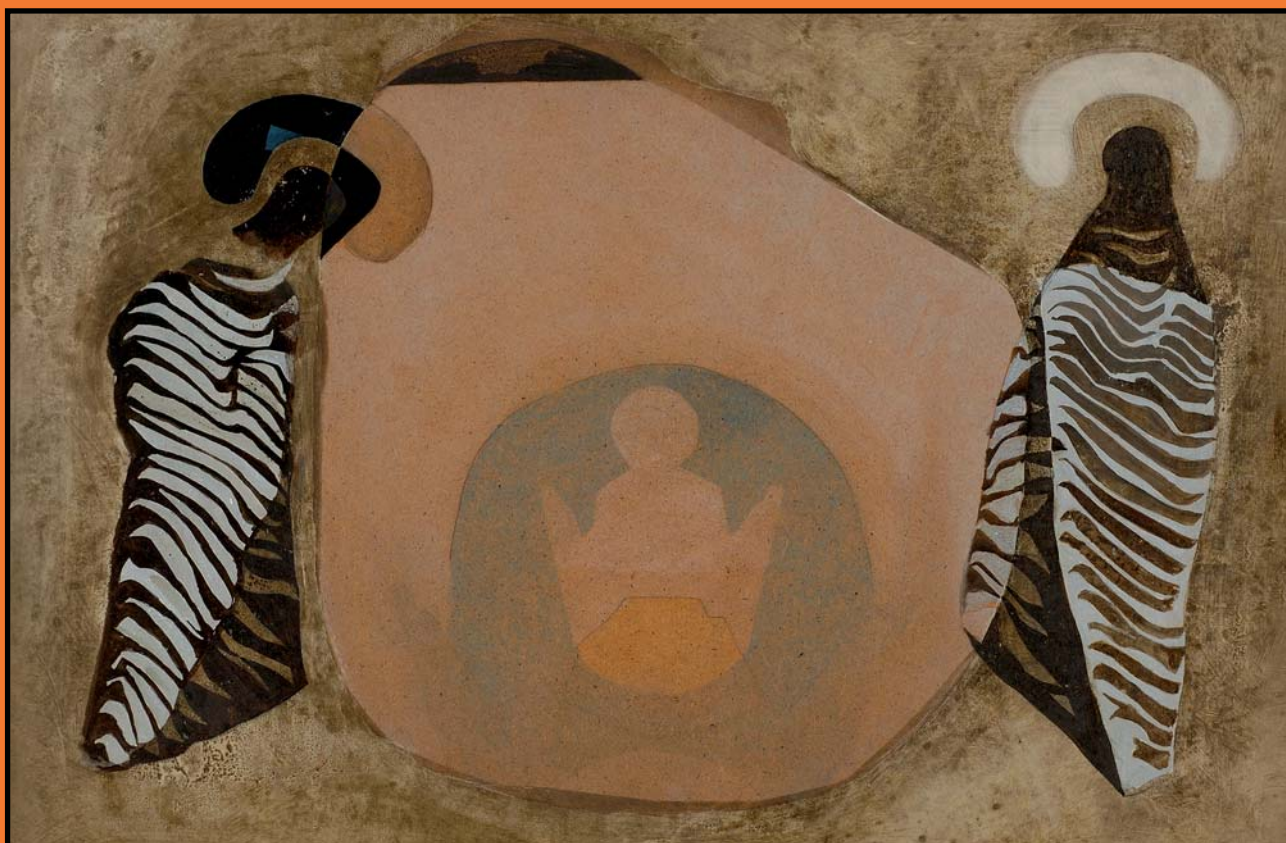
Székelyföldet alapvetően a vallási sokszínűség jellemzi. Az egyre jobban terjeszkedő neoprotestáns kisegyházak mellett azonban mindmáig a történelmi egyházak szerepe a legmeghatározóbb. Udvarhelyszék továbbá a XVI. században kibontakozó protestantizmusnak fő színhelye volt, mi több Székelyföldi viszonylatban mindmáig népes református és unitárius közösségekkel számolhatunk. A kiállítás készítőinek az volt a szándéka, hogy a térség legértékesebb tárgyi emlékeit tárják az érdeklődő közönség elé. A téma szerteágazó jellege miatt, ezúttal a református tárgyi örökség szakszerű kiállítására vállalkoztak. A kiállítás aktualitását az is igazolja, hogy az idei év júniusában, a református egyház legfontosabb rendezvénysorozata ugyancsak a városban került megrendezésre. Az Egyházmegyei Hitvalló Napok című programhoz tartozott, hogy az egyházi főméltóságok, valamint a vidéki küldöttek is ellátogattak a múzeumba.

Székelyudvarhely, Haáz Rezső Múzeum (részlet a kiállításból)

Székelyudvarhely, Haáz Rezső Múzeum (részlet a kiállításból)

Ország Lili: Születés

Visnyei Ilona (részlet a kiállításból)

MŰGYŰJTŐK MŰKERESKEDŐK

Falk-Art: az antik és modern művészeti fesztivál

A Falk Miksa utca eddig is fogalom volt a műgyűjtők, műkedvelők körében. Sokan régi ismerősként járnak vissza a műkereskedőkhöz, galériákba, kiállítótermekbe, nem csak vásárolni, hanem beszélgetni, ismerkedni, újdonságokat, eddig nem látott szép tárgyakat, műkincseket nézegetni. Ezért túlzás nélkül állíthatjuk, hogy egy olyan művészeti fesztivál, ahol az utca szinte összes műkereskedője, galériatulajdonosa kiállításokkal, könyvbemutatóval, zenei programokkal, egész éjjel nyitva tartó üzletekkel várja a látogatókat, az maga a műgyűjtő-mennyország. Tar Judit, Sajdik Ildikó és Bujanovics Eduárd gondoltak egy merészet és megszervezték a Falk-Art Fórumot, amely tavasszal és ősszel is színvonalas programokat kínál minden arra járó érdeklődőnek.

GM: Honnan ered a művészeti fesztivál ötlete?

Tar Judit: Már évek óta beszédtéma volt az utcában, hogy külföldi mintára egy nívós kulturális rendezvényt, egy igazi utcafesztivált kellene szervezni itt, a galériák és a műkereskedők közreműködésével. Párizsban, vagy Brüsszelben például a galériák tulajdonosai meghívják a legkedvesebb ügyfeleiket, törzsvásárlóikat és beszélgetve, koncerteket, előadásokat hallgatva, nézelődve töltenek el egy kellemes délutánt, vagy estét. Azt láttuk, hogy ez nálunk ismeretlen, mert a galériák, üzletek zárása után az utca, de a környék is, kihalt, néptelen. Ez 2006 májusában változott meg, amikor egy baráti asztaltársaság úgy döntött, hogy ne csak beszélgessünk a rendezvényről, hanem valósítsuk is meg. Láttunk egy önkormányzati pályázatot, ami a kerületben megrendezendő kulturális eseményről szólt. Be is adtuk a pályázatunkat, és annak ellenére, hogy nem nyertünk, a kerület vezetősége örömmel fogadta a kezdeményezésünket és segítettek nekünk, például az

utca lezárását is így tudtuk elérni. Így kezdődött és most már évente kétszer, tavasszal és ősszel is van egy Falk-Art rendezvény. Tavaly márciusban már megnövekedett számú résztvevővel, a Tavaszi Fesztivál keretében került sor a második Falk-Art Fórumra. Nagyon jó volt egy ilyen nagy léptékű és sok embert vonzó kulturális rendezvényhez csatlakozni, de mi azért szeretnénk megőrizni a saját, önálló arculatunkat.

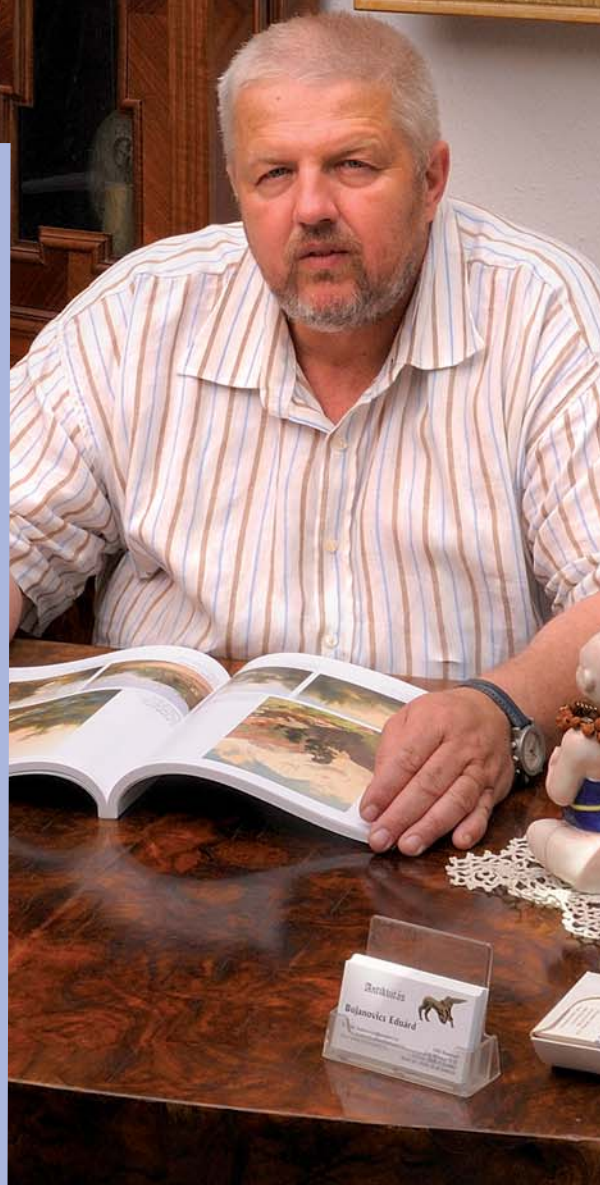

**GM: A többi galéria hogyan fogadta az ötletet?
Nem volt bennük némi szakmai féltékenység?**

Tar Judit :Erre a napra mindenki félretette a rivalizálást, és arra törekedtünk, hogy közösen hozzunk létre jó, nívós és hangulatos rendezvényt. Azt látta és tudta mindenki, hogy itt nincs sok értelme különcködni, persze nem volt kötelező részt venni a programokon. Egy galériatulajdonosnak, műkereskedőnek fontos, hogy meg tudja mutatni a gyűjteményét, hogy a kiállított tárgyat kézbe tudják venni az érdeklődők, lehessen róla beszélgetni, kicsit az eredetéről, mert szinte minden szép tárgynak története, életútja van. A kiállítás mellett fontos volt a tárlatvezetés, a különböző programok, koncertek, mindenki igyekezett hozzátenni valami pluszt. A második Falk-Art-on már rendeztünk jótékonyági árverést, hamis festményeket égettünk az egyik galéria előtt, hogy ezzel is felhívjuk a figyelmet a hamisítók elleni harc fontosságára. Még valami nagyon fontos számunkra: szeretnénk eloszlatni a tévhitet erről a szakmáról, ne higgyék az emberek, hogy a műkincsek, galériák világa titokzatos, zárt hely a hétköznapi ember számára.

GM: Miért mindig tavasszal és ősszel van Falk-Art?

Mert a köztes időben van időnk szervezni a következő fesztivált. Amúgy nagyon büszkék vagyunk, mert most kaptunk egy levelet a belvárosi önkormányzattól, amelybe értesítettek, hogy a fesztivál megkapta a Jövő Városáért díjat, ez is megerősít bennünket abban, hogy érdemes dolgozni ezen a fesztiválon, érdemes mindent megtennünk, hogy még jobb és színvonalasabb rendezvénnyel várjuk az érdeklődőket.

GM: Említették a műgyűjtés misztikumát. Hogyan lesz valakiből műgyűjtő, miért választja ezt a szakmát?

Bujanovics Eduárd: Ha jobban belegondolunk, mindenki gyűjt valamit, ez szoros összefüggésben van a tárgyak, főleg a szép tárgyak szeretetével. Igaz, a családi háttér nagyon sokat számít, mert egy kicsit ebbe bele is kell születni, itt lehet a legtöbbet tanulni. Én ebben nőttem fel, gyerekkorom óta gyűjtök valamit, Erdélyben nőttem fel és az ottani gyönyörű kerámiákat nagyon szerettem, szüleimmel jártam először gyűjtő körutakra, majd egyre többet olvastam, tanultam a műkincsekről, értékes tárgyakról.

GM: Az üzletben nagyon sok szebbnél-szebb órát látok Ön körül. Ez is a nagy szerelem része?

Egy idő után lehet szakosodni, én például ötvös és vésnök vagyok, nagyon szeretek ezüsttel dolgozni, de az órák azért kedvelem, mert gyönyörű kézműves termék, aminek készítése komoly odafigyelést és szaktudást igényel, nem lehet csak úgy „összecsapni”. Az üzletet tíz éve nyitottam, mert így kiélhetem a kereskedői és a műgyűjtői szenvedélyemet is.

GM: Vannak kedvenc darabjai?

Vannak persze, de ezek szinte sohasem értékfüggők, hanem egy kedvenc tárgy egyszerűen közel kerül valamiért az emberhez, de gyakran előfordul, hogy fel is áldozok egy kedves darabot, ha érkezik egy olyan vevő, akinek éppen az tetszik meg. A gyűjtőnek egyébként soha sincs készpénze, mert ha van, azonnal vesz egy új műtárgyat, de valahol ez a gyűjtés egyik fontos állomása is: most ugyan kisebb az érdeklődés és nehezebb a megélhetés is, csak reménykedni tudunk, hogy ezt az időszakot is átvészeljük.

Az interjút készítette: Gerhardt Máté

Hírek

Hírek

Ország

50

Hírek - röviden

ELŐKERÜLT EGY TITOKZATOS FIRENZEI FESTŐ MŰREMEKE

Európára szóló szenzáció lehet a Móra Ferenc Múzeum birtokában lévő Angyali üdvözet című, késő reneszánsz festmény. Az eddig raktárban őrzött mű a Móra-Múzeum ősz elején nyíló bibliai műkincs kiállítására kapcsán került előtérbe. Már folyik a híres firenzei iskola egyik tagja által készített mestermunka restaurálása. Olasz és svájci szakemberek szenzációsnak nevezték a titokzatos táblaképet. A világ egyik legjelentősebb reneszánszszakutató intézetének igazgatója már határozott véleményt fogalmazott meg, de a kutatómunkát további szakemberek bevonásával végzik. Felmerült annak lehetősége, hogy újabb olasz specialistákat vonnak be a vizsgálódásokba. A művészettörténészek véleménye abban megegyezik, hogy a festmény bármelyik európai képtár dicsőségére válna.

MÁJUS ELSEJÉN ISMÉT MEGNYITOTTA KAPUIT AZ ÉRDEKLŐDŐK ELŐTT A KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM REPÜLÉSTÖRTÉNETI ÉS ŰRHAJÓZÁSI ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA A VÁROSLIGETI PETŐFI CSARNOK EMELETI RÉSZÉN.

Az utóbbi években megszokottá vált tisztítások, felújítások mellett most is gazdagodott a kiállítás anyaga. A látogatók elé kerül a frissen felújított ezer lóerős csillagmotor, mely a mai napig üzemeltetett An-2-es repülőgépet emeli a levegőbe. Végleges helyére került Svachulay Sándor Kolibri repülőgépeinek replikája - az érdekes formájú kis repülőgép a magyar aviatika legelső alkotásainak egyikét mutatja be. Az ultrakönnyű kategóriájú R-32 UL gép Esztergomból származik - terveit még a legendás, Kossuth-díjas repülőgéptervező, id. Rubik Ernő vetette papírra.

A repüléstörténeti gyűjtemény anyaga májustól október 12-ig a szokásos múzeumi nyitvatartási rendnek megfelelően látogatható.

A VILÁG LEGNAGYOBB MÚZEUMAIT TÖMÖRÍTŐ ÚN. BIZOT-CSOPORT EURÓPAI SZEKCIÓJÁNAK TANÁCSKOZÁSA

Szépművészeti Múzeum meghívására Budapesten tanácskoztak május 16-án Európa legnagyobb múzeumainak vezetői. Az ülésen a grémium 31 európai múzeumának több mint 40 vezetője vett részt. A Bizot-csoport feladata többek között a vezető múzeumokat érintő közös stratégia kidolgozása, illetve a múzeumi és a kormányzati kulturális politikák összehangolásának előmozdítása.

A Szépművészeti Múzeum egyedüli magyar intézményként 2006 óta tagja a grémiumnak, meghívását az utóbbi években tapasztalható, a múzeum megújulását célzó lépéseknek köszönheti. A budapesti konferencián jelen voltak a legfontosabb múzeumok: a párizsi Louvre, a Musée d'Orsay és a Pompidou Központ, a londoni British Museum és a Tate, a berlini Staatliche Museen, a madridi Prado, a müncheni Bayerische Staatsgemäldesammlungen, az amszterdami Rijksmuseum, a Soprintendenza Speciale Per Il Polo Museale Fiorentino, a szentpétervári Hermitage, valamint a bécsi Kunsthistorisches Museum.

ÚJABB, RITKASÁGNAK SZÁMÍTÓ KÉPADOMÁNNYAL GYARAPODOTT A CSONGRÁD MEGYEI MÓRA FERENC MÚZEUM KÉPZŐMŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNYE.

Heller Ödön Szeged-tápai festőművésznek Ganie János grafikusról 1915 körül alkotott portróját az ábrázolt személy unokája, a ma Londonban élő Gányi Piroska adományozta a közgyűjteménynek. E kitűnő kvalitású mű az egyetlen fennmaradt portréábrázolás Szeged egyik jeles, ex-libris készítőjéről.

A festmény egyenesen Londonból érkezett a Móra Ferenc Múzeumba.

A most a Móra Ferenc Múzeumnak ajándékozott mű a közgyűjtemény mintegy húsz darabos Heller-kollekciójába kerül.

TÖBB MINT EZER KILOMÉTERT UTAZNAK A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI TORNyai-MÚZEUM KINCSEI

A hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum 47 képzőművészeti műtárgya és közel harminc vásárhelyi kerámia indul útnak a napokban Hódmezővásárhely franciaországi testvérvárosába, Vallauris-ba. A francia városban a testvérvárosi kapcsolat negyvenedik évfordulója alkalmából nagyszabású tárlatot rendez Hódmezővásárhely.

Tízmilliós nagyságrendben indulnak útnak a Tornyai-múzeum és a város tulajdonában lévő festmények, kisplasztikák, kerámiák, érmék – többek között Tornyai János-, Rudnay Gyula- és Kohán György-művek.

A GÖDÖLLŐI IPARMŰVÉSZETI MŰHELY (GIM) 2008-BAN ÜNNEPLI FENNÁLLÁSÁNAK 10. ÉVFORDULÓJÁT.

Egy évtized alatt a GIM a kortárs magyar művészet jelentős szervezőjévé, műhelyévé, kiállítóhelyévé vált. Olyan formációvá, amely a professzionális alkotóművészet bemutatása mellett fontos feladatának tekintette az iparművészet és képzőművészet közötti kapcsolat erősítését. A művészeti oktatás területén is jelentős eredményeket ért el. A műhely tevékenysége számos ponton kapcsolódott a múlt századi Gödöllői Művésztelep (1901-1920) tradícióihoz és szellemiségéhez. tíz év alatt több mint 150 hivatásos képzőművész és iparművész meghívása vált lehetővé kiállításokra, szimpóziumokra és egyéb programokra az egykori Művésztelep európai színvonalú tevékenysége szellemében. A műhely az utóbbi években nemzetközi szinten is megjelent: az Euro-Art Európai Művésztelepek Szövetsége tagjaként, rendszeresen cserkapcsolatokat tart fenn neves európai művésztelepekkel (Barbizon, Párizs, Dachau). A jubileumi év keretében nagyszabású összegző kiállítást rendezünk az alkotóházban és annak kertjében, olyan belföldi és külföldi művészek részvételével, akik az elmúlt években csoportos és egyéni kiállításokon szerepeltek Gödöllőn. A művészekről – a kiállító terem méretét figyelembe véve – kisméretű alkotásokat kérünk. Az ünnepi eseményhez kapcsolódva az alkotóház kertjében magyar textilművészek alkotásaiból szabadtéri zászlokiállítást láthat az érdeklődő közönség.

A kiállítás címe: „ÜZENET”

Megtekinthető: 2008. október 19-éig,

Katona Szabó Erzsébet
textilművész

Gödöllői Új Művészet Közalapítvány elnök

ROBURRAL ÉS PANNÓNIAVAL AZ OLIMPIÁRA

Néhány, lelkes magyar szurkoló egy veterán Robur kisbusszal, és egy 1967-ben gyártott oldalkocsis Pannónia motorkerékpárral szeretne eljutni a Pekingi Olimpiára, és onnan ezzel a két járművel szeretne visszatérni. A hét fős társaság előtt összesen 24 000 (!) kilométeres út áll, amely - ha sikerül - új világrekord, senki nem tett meg ekkora utat még a világon veterán motorkerékpárral. Az expedíció 2008. június 7-én délután indult a Közlekedési Múzeum Kupolacsarnokából (azaz az épületen belülről).

MÚZEUMOK ÉJSZAKÁJA 2008-BAN

Az első hazai Múzeumok Éjszakáját 2003-ban rendezték meg, akkor pár ezer látogatója volt, tavaly pedig már 235 ezren mentek el. Idén ismét nőtt a résztvevő múzeumok száma is: Budapesten 70, vidéken pedig 160 helyszínt kereshettek fel az érdeklődők, sőt a Múzeumok Éjszakája átnyúlt Párkányba, úgyhogy már a határokat is átléptük. A rendezvény sikerének titka a múzeumok, muzeológusok kezdeményező, ötletes programjainak a sora. A szervezőket az is inspirálja hogy a közönség megszerette a rendezvényt, és szívesen töltenek el egy különleges estét, ahol a legszínesebb programokkal várják őket.

Késő éjszakáig tekinthették meg a jelenlegi nagy kiállításokat – mint például a Jégkorszak a Magyar Természettudományi Múzeumban, a Szépség óhajtása a Magyar Nemzeti Múzeumban, vagy a Test és Lélek a Szépművészeti Múzeumban. A tárlatlátogatásokon kívül számos program is várta az érdeklődőket este hattól hajnal kettőig. Tűzszonglőrkdés, tánc- és színelőadások, különleges performanszok, zenei műsorok és érdekes beszélgetések izgalmas egyvelege zajlott országsszerte, – köztük számos olyan program, amelyet ezen az estén is kifejezetten a Reneszánsz Év 2008 keretében rendeztek meg.

(A Múzeumok Éjszakájának programjairól részletesen is beszámolunk a következő számunkban.)

RENEZÁNSZ HÍREK

MÁR 100 EZREN LÁTTÁK A RENESZÁNSZ ÉV - 2008 ELSŐ KIÁLLÍTÁSÁT

A Mediciek fénykora – élet és művészet a reneszánsz Firenzében című kiállítás 100 ezredik látogatóját fogadta a Szépművészeti Múzeum. A szerencsés látogatót, Bús Ágneszt Hiller István oktatási és kulturális miniszter, valamint Baán László, az intézmény főigazgatója köszöntötte és ajándékozta meg. A 20 éves kiskörei diáklány – többek között – egy firenzei hosszú hétvégét is kapott ajándékba.

MÁTYÁS LETT A MÁTYÁS KÉPREGÉNY PÁLYÁZAT GYŐZTESE

Stílusosan *Lanczinger Mátyás* az egyik nyertese a Reneszánsz Programiroda – Hungarofest Kht. a Film.hu partnerségével a Reneszánsz Év – 2008 keretében meghirdetett, 700.000 forintos összdíjazású „Mátyás, a király” képregény-pályázatnak.

A pályázat megosztott fődíjának másik tulajdonosa Zabos Csaba, az ő jutalmuk fejenként 200.000 Ft, valamint az Exit magazin egy párizsi utazást ajánlott fel mindkettőjüknek.

A megosztott II. helyezést Matheika Gábor, „Mátyás kovács” valamint Kovács Péter „Mátyás király és a cseh vitéz” c. alkotásával nyerte meg. Az ő jutalmuk fejenként 75.000 Ft.

Szintén megosztott III. helyezést ért el Lakatos István, Fórizs Gergely a Mátyás király és a cseh vitéz, Jámbor Lajos, Mátyás király és a kolozsvári bíró és Haránt Artúr, Mátyás király lopni járt c. alkotásaival.

Rajtuk kívül a zsűri tíz pályázatot grafikai oklevéllel, négy alkotót, pedig dramaturgiai oklevéllel jutalmazott. Külön értékelt a zsűri egy pályázatot, amelyet „Manga oklevéllel” jutalmazott.

RENDKÍVÜLI AZ ÉRDEKLŐDÉS A RENESZÁNSZ ÉV - 2008 MŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS PÁLYÁZATAI IRÁNT

Megközelítőleg ezren jelentkeztek az Oktatási és Kulturális Minisztérium által, a Reneszánsz Év - 2008 keretében meghirdetett művészeti és tudományos pályázatokra április 30-ig. A pályázati kiírások sikerét mutatja, hogy több mint húszezren töltöttek le pályázatokat az OKM és a Reneszánsz Év - 2008 oldalairól. A 910. 000. 000 Ft összértékben kiírt pályázatok fő célja, hogy a reneszánsz újító szellemében létrejött művek mindenki számára elérhetővé, megismerhetővé váljanak, ezáltal a közös kulturális örökséget gazdagítsák. A kulturális élet szintje minden területét érintő pályázatok lehetőséget biztosítanak tudományos konferenciák megvalósításához, irodalmi és színházi művek megszületéséhez, tehetséges zenészek, szakemberek érvényesüléséhez.

RENEZÁNSZ ÉV - 220 MILLIÓ DIGITALIZÁLÁSRA EGYHÁZI, EGYETEMI ÉS MÚZEUMI KÖNYVTÁRAK JUTOTTAK JELENTŐS TÁMOGATÁSHOZ

Rendkívüli örömmel fogadta a szakma a Reneszánsz Év - 2008 keretében és szellemiségében meghirdetett *Magyar Digitális Képkönyvtár* című pályázatot, amelyen 48 könyvtár részesült összesen csaknem 220 milliós forintos támogatásban. Az Oktatási és Kulturális Minisztériumnak köszönhetően így olyan anyagok és tartalmak válnak hozzáférhetővé, amelyekhez eddig a széles közönség csak ritkán és nagy nehézségekkel juthatott hozzá.

Pályázatok

A CIFRAPALOTA (KECSKEMÉTI KÉPTÁR) IV. KORTÁRS KERESZTÉNY IKONOGRAFIAI BIENNÁLE KRISZTUS PÉLDABESZÉDEI CÍMMEL ORSZÁGOS KORTÁRS KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁST RENDEZ

A kiállítás helyszíne és időpontja: A kecskeméti Cifrapalota (Rákóczi út 1.) földszinti termei (5 méteres belmagassággal) 2008. szeptember 20 - november 30. között.

További információ:
Cifrapalota (Kecskeméti Képtár)
Cím: 6000 Kecskemét, Rákóczi út 1.
cifrapalota.kecskemet@gmail.com

„AZ ÉV MÚZEUMA 2007” PÁLYÁZAT EREDMÉNYE

Az Év Múzeuma pályázat - 2008
A Pulszky Társaság - Magyar Múzeumi Egyesület kezdeményezésére és szervezésében 1996 óta minden évben meghirdetett pályázatra, amelynek keretében a résztvevők előző évi tevékenységét értékeli a bíráló bizottság, 2007-re 11 intézmény adta be anyagát. A tapasztalt és elismert szakemberekből álló bíráló bizottságot ebben az évben is a Pulszky Társaság és a társkiíró szervezetek (az Oktatási és Kulturális Minisztérium Múzeumi Osztálya, a Nemzeti Kulturális Alap múzeumi kollégiuma, az

ICOM /Múzeumok Nemzetközi Tanácsa/ Magyar Nemzeti Bizottsága és a Magyar Nemzeti Múzeum) képviselői alkották. A tagok: Deme Péter, Horváth László, Kaján Imre, N. Kósa Judit, Pintér János, V. Fodor Zsuzsa, Vígh Annamária, Zomborka Márta. Az évek során kialakult gyakorlat szerint a testület a pályázó múzeumok beküldött információit és anyagait, valamint a helyszíni látogatások során szerzett tapasztalatokat megvitatta sokoldalúan értékelte az egyes intézmények 2007. évi tevékenységét és döntött a díjakról. Az ünnepélyes eredményhirdetésre és a díjkiosztásra – hagyományosan – 2008. május 17-én, szombaton délelőtt, a Múzeumok Majálisa megnyitja után került sor a Magyar Nemzeti Múzeum kertjében, ekkor vált nyilvánossá a szakmai testület döntése. Az országos jelentőségű múzeumok közül a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum kapta az Év Múzeuma díjat (igazgatója Dr. Szatmári Imre, fenntartója Békés Megye Önkormányzata). A kis-

múzeumok kategóriában a Jósvalói Tájház, Jósvaló kapta az Év Múzeuma díjat (vezetője Szablyár Péter, fenntartója a Szinlő Barlangi-vendégforgalmi Kft.)

A Magyar Nemzeti Múzeum különdíját a Beregi Múzeum, Vásárosnamény kapta (igazgatója Felhősné dr. Csiszár Sarolta, fenntartója a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Múzeumok Igazgatóságát fenntartó megyei önkormányzat).

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium Múzeumi Osztálya különdíját a Tájház, Bata kapta (vezetője Balogh Imréné Jánosi Erzsébet, fenntartója a Batai Általános Művelődési Központot fenntartó helyi önkormányzat). Az ICOM Magyar Nemzeti Bizottsága és a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület különdíját a Városi Múzeum, Nagyatád kapta (vezetője Hauptman Gyöngyi, fenntartója a Nagyatádi Művelődési Ház és Nemzetközi Faszobrász Alkotótelep)

Képzés

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM FELVÉTELT HIRDET A MÚZEUMI GYŰJTEMÉNY- ÉS RAKTÁRKEZELŐ SZAKKÉPZŐ TANFOLYAM 2008-2009-AS ÉVFOLYAMÁRA

Az 1993. évi LXXVI. törvény 14. § (2) bekezdésében foglaltak alapján, az Országos Képzési Jegyzékben szereplő (OKJ 52 8425 02, FMK 01-0248-04 nyilvántartási számú) múzeumi gyűjtemény- és raktárkezelők szakképzése a Magyar Nemzeti Múzeumban folyik. A képzést olyan múzeumban dolgozó gyűjteménykezelő raktárosok számára indítjuk, akik érettségi bizonyítvány-

nyal, múzeumi munkaviszonnyal és legalább egy éves múzeumi gyakorlattal rendelkeznek. (Korhatár nincs.)

A jelentkezést 2008. július 15-ig ajánlott postai küldeményként az alábbi címre kérjük beküldeni:

Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Adattár
Halminé dr. Bartó Anna képzésfelelős
1370 Budapest, Pf. 364.

További felvilágosítást és jelentkezési lapot lehet kérni:

Tel/fax: 06-1-327-77-61,
e-mail: halmi.anna@hnm.hu

Konferencia

A XXVI. NEMZETKÖZI NYÁRI RESTAURÁTOR TOVÁBBKÉPZÉS 2008. AUGUSZTUS 21.-24. KÖZÖTT LESZ ZENTÁN.

Az idei helyszín többszörös metszéspontja a határon túli magyar és nemzeti kulturális

értékeknek. Mint a találkozó neve is utal rá, az összejövétel célja nem csak az előadások megtartása, hanem lehetőség az együttgondolkodásra, a szakmai tapasztalatcsere-re is. Különösen fontos, hogy a történeti helyszíneken, a közös programokon túl, lehetőség nyíljon szakmai konzultációkra, egyéni és intézményi tapasztalatcsere-re, új kapcsolatok kialakítására és építésére a vajdasági múzeumokkal és képviselőikkel, a szerb és horvát kollégákkal.

Társasági hírek

A PULSZKY TÁRSASÁG MAGYAR MÚZEUMI EGYESÜLET KÖZGYŰLÉSE

BÉKÉSCSABA, 2008. MÁJUS 21-22.

Szatmári Imre a Békés Megyei Munkácsy Mihály Múzeum igazgatója üdvözölte a vendégeket, majd Balázs György elnök köszöntötte a PT 2008. évi közgyűlésének résztvevőit. A napirend elfogadása után a PT Közhasznúsági jelentése volt az első téma, amelyet a tagok a törvényi előírásoknak megfelelően egy hónappal korábban a meghívókkal együtt megkaptak. Az elnök kiemelte, hogy az OKM-től az Egyesület nem kap működési támogatást. A Társaság elnöksége és választmánya az előírásoknak megfelelően ülésezett. Az Év Múzeuma pályázat megrendezését ismét magára vállalta a PT. A 2007. évben a Társaság legsikeresebb rendezvénye a Budapes-

ti Történeti Múzeumban megrendezett konferencia volt. Az elnök beszámolt a Társaság tagozatainak tevékenységéről is, majd ismertette a pénzügyi beszámolót. A költségvetési beszámolót az ellenőrző bizottság elnöke, Zádor Tamás ellenjegyezte. A hozzászólók közül Romsics Imre a NCA pályázati rendszer hiányosságaira hívta föl a figyelmet, a hiánypótlás fontosságát hangsúlyozva. A közhasznúsági jelentést és a pénzügyi beszámolót a Társaság egyhangúan elfogadta. Az elnökség és a választmány javaslatára a közgyűlés Matskási Istvánt tiszteletbeli elnökké választotta. Az elnök ismertette a 2008. évi munkatervet, tájékoztató kapott a közgyűlés az Év Múzeuma pályázatról, szó került a külsejében és tartalmában is megújult Magyar Múzeumok című folyóiratról. Bejelentették, hogy új helyre, a Közlekedési Múzeumba költözött a Társaság, 2008 június 1-től az iroda is ott működik. A PT és az ICOM MNB közösen vállalta a múzeumi etikai kódex elkészítését. Ősszel konferenciát rendez a magyar múzeumügy stratégiai tervéről. A Társaság elfogadta a 2008. évi munkatervet. Átadták a 2008. évi Pulszky díjakat, a laudációkat Sári Zsolt és Balázs György olvasta föl. Pulszky Ferenc díj: Keszi Kovács László néprajzkutatónak Pulszky Károly díj: Gönczi Ambrus, történésznek, a Ferencvárosi Helytörténeti Múzeum vezetőjének. A közgyűlésen köszönetet mondtak Selmeczi Kovács Attilának a tíz éves MM szerkesztői munkájáért.

A MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT HÍREI

A Múzeumi Világnap alkalmából került sor a „Fémkereső régészet tudományosan” című régészeti ülészakra, melynek megrendezéséről a Társulat vezetősége némi belső vita után hozott döntést. Az előadássorozat adott keretet a Társulat Henszlmann Imre díjainak ünnepélyes átadásához. 2008-ban Bardoly István könyvtáros és a Katlan Zrt. képviselőjében Pamuki Réka és Tóth Csaba beruházási szakemberek kapták a díjakat. A Társulat további program-

jai között szerepelt négy kiállítás-látogatás. Június közepén került sor a Társulat Kárpátalján megrendezendő vándorgyűlésére. A régészeti programok közül nagy érdeklődésre tartott számot a Seuso kincs kutatásának újabb eredményeit bemutató 6 előadásból álló június eleji tudományos ülészak, valamint az interdiszciplináris kutatások köréből az Archeometriai Műhely két rendezvénye. (<http://www.ace.hu/ametry/prog-h.html>). A Seuso kincsről tartott előadásról a következő számban részletesen szólnunk.

Wollák Katalin, titkár

Személyi hírek

2008. ÁPRILIS 30-ÁN A SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM IGAZGATÓJÁNAK DR. FÜLÖP GYULÁNAK MANDÁTUMA LEJÁRT.

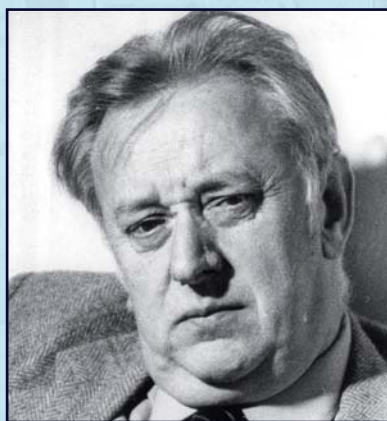
Május 1-től az intézménnyel kapcsolatos hivatalos ügyeket dr. Demeter Zsófia történész, a történelemtudomány kandidátusa, Fejér Megye Közgyűlése által kinevezett új igazgató asszony intézi majd. Email címe: fmmuz@iif.hu .

In memoriam

HOFFMANN TAMÁS (1931–2007)

1954-ben végezte el a budapesti tudományegyetemen a néprajz szakot, majd háromévi aspirantúrát követően 1957-ben az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Tárgyi Néprajzi Tanszékére kapott kinevezést, ahol Tálasi

István professzor mellett több mint egy évtizedet töltött egyetemi docensként. 1969-ben került a Néprajzi Múzeum élére, ahol 1992-ben bekövetkezett nyugdíjazásáig látta el a főigazgatói tevékenységet. E feladatkörének keretében irányította a múzeum átköltöztetését a Népligeti iskolaépületből a belvárosi egykori Kúria épületébe, valamint megszervezte a Szabadtéri Néprajzi Múzeumot az 1970-es évek első felében. 1972-től hét éven át egyúttal a skanzen vezetőjeként is nagy hangsúlyt helyezett a szabadtéri muzeológia módszertani fejlesztésére, a szisztematikus gyűjtő- és feldolgozó munka feltételeinek biztosítására. Muzeológiai tevékenységét számos időszak kiállítás reprezentálta itthon és külföldön, melyek egy részét tudományos értékű feldolgozások, katalógusok kísérték. Tudományos érdeklődésének középpontjában kezdettől az agrártörténet, a magyar és az európai népek anyagi kultúrájának története állt. Számos tanulmányban és több önálló kötetben foglalkozott az európai paraszt-ság kultúrájának néprajzi és agrártörténeti szempontú elemzésével, tudománytörténeti értékelésével. Nyugdíjba vonulása után jutott hozzá, hogy hatalmas méretű gyűjtött anyagát esszétrilógiában kiadja „Az európai parasztok” címmel, mely munkának sajnálatos módon csak az első két kötete látott napvilágot (1998, 2001). Ebben az impozáns méretű feldolgozásában átfogó képet kívánt nyújtani a kontinens paraszti kultúrájának évezredes történeti alakulásáról. Hoffmann Tamás az 1980-as években ve-

zető szerepet vállalt a muzeológiai tevékenység országos szintű irányításában a Művelődési Minisztérium mellett működő Országos Múzeumi Tanács elnökeként. A nemzetközi szakmai együttműködésbe is aktívan bekapcsolódott az ICOM Magyar Bizottságának tagjaként, valamint a SIEF, az európai etnológusok és folkloristák nemzetközi társasága elnökségi tagjaként. Muzeológiai munkássága elismeréseként 1982-ben Móra Ferenc Emlékérmét, 1983-ban pedig Pitré-díjat kapott.

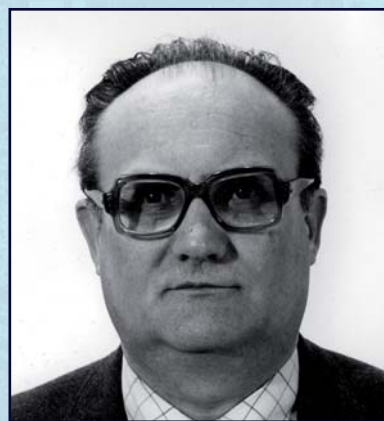
KODOLÁNYI JÁNOS (1925–2008)

Kodolányi János sokrétű szakmai tevékenységén belül igazi „szerelme” a muzeológia és az obi-ugor népek kutatása volt. 1945-1949-ig, majd 1957-1987-ig, nyugdíjazásáig a Néprajzi Múzeum főigazgató-helyettese, valamint az Európa-gyűjtemény kezelője volt. Ő irányította a Néprajzi Múzeumban a hagyományos muzeológiai munkát, hozzá tartoztak a gyűjteményi osztályok és a muzeológusok. Az Európa-gyűjtemény ma is meglévő szerkezete, helye a Néprajzi Múzeum szervezetében az 1950-es években jött létre. Kialakítása, tárgyainak rendszerezése, feldolgozhatóvá, kiállíthatóvá tétele elsősorban Kodolányi János érdeme.

Ő dolgozta fel és mutatta be számos cikkében, valamint a Néprajzi Múzeum obi-ugor anyagára támaszkodó, sajnos máig publikálatlan kandidátusi értekezésében a finnugor gyűjteményt. Részletesen feldolgozta Reguly

Antal, Pápai Károly és Jankó János munkásságát, és részben publikálta is az általuk gyűjtött tárgyakat. Maga is végzett néprajzi gyűjtést. Kiválóan beszélt finnül, többször járt Finnországban. Az itt végzett helyszíni gyűjtésének eredményeként jutott a múzeum 15 darab, főleg 19. századi tárgyhoz. Ezek elsősorban munkaeszközök és háztartási tárgyak. Az ő közreműködésével került sor az 1961-es és az 1982-es nagyszabású műtárgycserére a finn Nemzeti Múzeum és a magyar Néprajzi Múzeum között.

1960-ban a Könyves Kálmán körúton az I. Nemzetközi Finnugor Kongresszus alkalmából, 1975-ben már a Kossuth téri épületben, a IV. Nemzetközi Finnugor Kongresszus tiszteletére rendezett finnugor kiállítást. Az egyik rendezője volt az 1980-ban megnyílt „Az őstársadalmaktól a civilizációkig” című állandó kiállításnak, melyben számos obi-ugor és szamojéd tárgy segítségével mutatta be a zsákmányoló gazdálkodást. 1984-ben „A vízimadarak népe” címmel nagy kiállítást rendezett Tihanyban. Ez a kiállítás az uráli nyelvű népek között járt magyar kutatók munkásságát tárta a látogatók elé. Ugyanennek a kiállításnak egy rövidített változata volt látható Helsinkiben, a magyar Tudományos Központban. 1985-ben, a Kalevala megjelenésének 150 évfordulójára „A Kalevala népe” címmel finn népművészeti kiállítás készült a Néprajzi Múzeumban. Ez utóbbi kiállítást is Kodolányi János rendezte. Nyugdíjazása után sem hagyott fel muzeológiai tevékenységével. Többek között ekkor rendezte sajtó alá Jankó János szibériai naplóját, lektorálta a Néprajzi Múzeum gyűjteményeit ismertető nagyszabású kiadványt, és még életének utolsó hónapjaiban is segítséggel, tanáccsal látott el bennünket.

Olvasnivaló

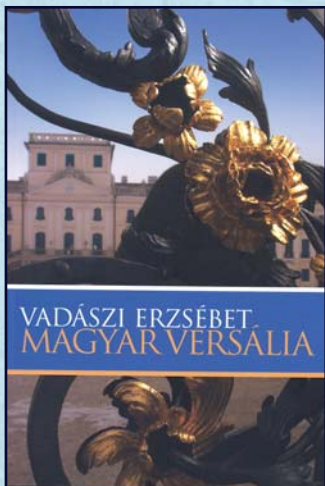
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA ÉVKÖNYVE 2005-2007

Kiad.: MNG, Bp., 2008.

A Magyar Nemzeti Galéria néhány éves időközönként megjelenő Évkönyvét olyan kiadványnak szánja, amely az intézményben folyó, illetve az intézmény gyűjteményével kapcsolatos kutatásokat mutatja be, nemcsak a hazai közönségnek, hanem – mivel idegen nyelvű – a nemzetközi nyilvánosságnak is.

A most megjelenő jubileumi kötet első nagyobb egységében az ötven éves Nemzeti Galéria történetével kapcsolatos írások kaptak helyet. A második egység tanulmányai változatos témaköröket ölelnek fel a középkortól a 20. századig, de közös bennük, hogy valamilyen módon kapcsolódnak a múzeumban őrzött tárgyakhoz, tárgy csoportokhoz. A harmadik egység rövid írásai az intézmény új szerzeményeit, illetve a gyűjtemény egyes darabjaival kapcsolatos új kutatási eredményeket ismertetik.

VADÁSZI ERZSÉBET: MAGYAR VERSÁLIA

Kiad.: Műemlékek Állami Gondnoksága, Bp., 2007.

Egy eltűnt „Tündérország” Esterházy „Fényes” Miklós emlékeiről olvashatunk a kötetben. Az összegyűjtött tanulmányok bepillantást engednek egy tudósi pálya kibontakozásának folyamatába, nyomon követi az életmű gazdagodását, az évtizedékeken át tartó

kutatás eredményeinek rögzítését. Vadászi Erzsébet katalógusa majd száz tételt sorakoztat fel az egykori berendezésről, úgy hogy ma már fel nem lelhető darabokat régi, archív felvételektől azonosít, az eltűnt enteriőröket pedig jórészt fotókon mutatja be.

ÉRTÉKMENTŐ SZENVEDÉLY - MŰTÁRGYAK A MAGYAR MAGÁNGYŰJTEMÉNYEKBŐL

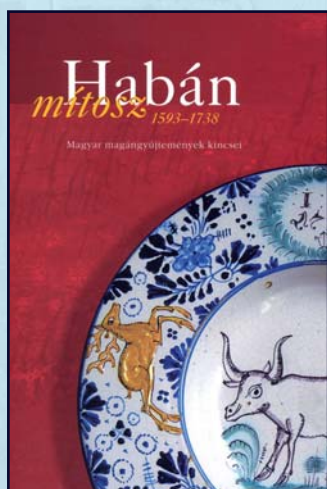
Szerk.: Lichner Magda. Kiad. Iparművészeti Múzeum, Bp., 2008.

A műgyűjtés ma ismét reneszánszát éli Magyarországon, s életre kelti az új galériákat, tevékenyvé teszi a műkereskedőket. Az „amateur” kiállítás centenáriuma alkalmat adott az Iparművészeti Múzeumnak arra, hogy a Monarchia virágzó szellemi és művészeti életének hagyományát, szemléletét folytatva kezdet nyújtsanak a művészetet pártoló magánembereknek, bemutatva az újabb gyűjteményeket. Jelen katalógus tanulmányaiban, a múzeumban január és április között megrendezett kiállítás anyagát dolgozza fel, gazdag képanyaggal illusztrálva a látottakat.

HABÁN MÍTOSZ 1593-1738 - MAGYAR MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK KINCSEI

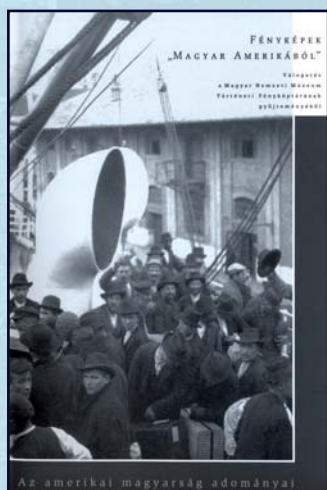
Szerk.: Dr. Réti László. Kiad.: Iparművészeti Múzeum, Bp., 2007.

A múzeum kiállításához kapcsolódó kötetben számos tanulmány foglalkozik a habának eredetével, hitükkel, hétköznapi életükkel, a hutteri művészettel és iparral. Olvashatunk a hutteri habán kerámia legkorábbi régészeti emlékeiről, a kutatás- valamint a gyűjtés történetéről Magyar

országban és külföldön egyaránt. A katalógusban a kiállított tárgyak képei, legfontosabb adatai is szerepelnek.

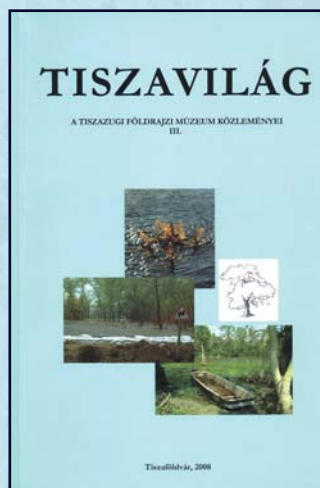
**FÉNYKÉPEK „MAGYAR AMERIKÁBÓL”
- VÁLOGATÁS A MAGYAR NEMZETI
MÚZEUM TÖRTÉNETI FÉNYKÉPTÁRÁNAK
GYŰJTEMÉNYÉBŐL**

Szerk.: Tomsics Emőke. Kiad.: Magyar Nemzeti Múzeum, Bp. 2007.

A múzeum nagy gondot fordít arra, hogy gyűjteményeiben helyet kapjanak a határokon kívül élő magyarok történetének emlékei. Az amerikai magyarokra vonatkozó múzeumi anyag legnagyobb részét a jelenleg fényképek és nyomtatványok alkotják. A válogatásban ízelítőt kapunk, hogy a Történeti Fényképtár gyűjteményében található, kisebb részben vásárlásból származó, nagyobb részben az amerikai magyarok által ajándékozott fényképek, hogyan reprezentálják „magyar Amerika” történetét.

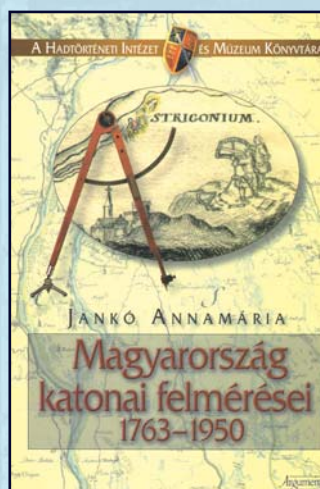
**TISZAVILÁG - A TISZAZUGI FÖLDRAJZI
MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI III. KÖTET**

Szerk.: Béres Mária. Kiad.: Tiszazugi Földrajzi Múzeum, Tiszaföldvár, 2008.

A Tiszavilág harmadik kötetében összegyűjtött írások foglalkoznak Tiszazug és környékének régészeti, történeti, néprajzi emlékeivel. Olvashatunk a Déri Múzeum természettudományi gyűjteményének kialakulásáról, kiadványokról és filmekről, szemelvényeket találunk a múzeumalapító Varga Lajos írásaiból.

JANKÓ ANNAMÁRIA: MAGYARORSZÁG KATONAI FELMÉRÉSEI 1763-1950

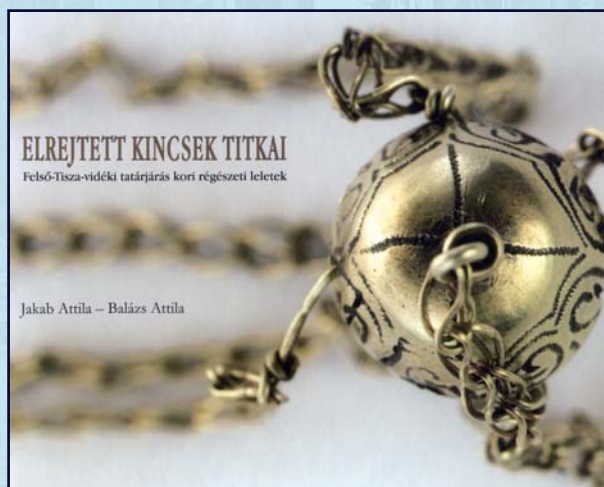

Kiad.: Argumentum, 2007.
(A Hadtörténeti Intézet és Múzeum Könyvtára. Sorozatszerk.: Veszprémy László.)

A kötet a XVIII. század közepétől a második világhá-

borúig tárgyalja a katonai topográfiai térképeket, ki-
tér a történelmi Magyarország területén a XVI-XVIII.
század közepéig folyt térképészeti munkára, illetve
kitekintésként utal az 1950 utáni katonai és polgári to-
pográfia térképezésére is.

**JAKAB ATTILA- BALÁZS ATTILA:
ELREJTETT KINCSEK TITKAI
FELSŐ-TISZA-VIDÉKI TATÁRJÁRÁS KORI
RÉGÉSZETI LELETEK.**

Kiad.: Jósza András Múzeum, Nyíregyháza, 2007.
(Régészeti gyűjtemények Nyíregyházán 3.)

A szerzők Szabolcs és Szatmár megyei régészeti le-
letek segítségével világítják meg ezrek és ezrek életé-
nek, értékek pusztulásának két esztendőszakát.

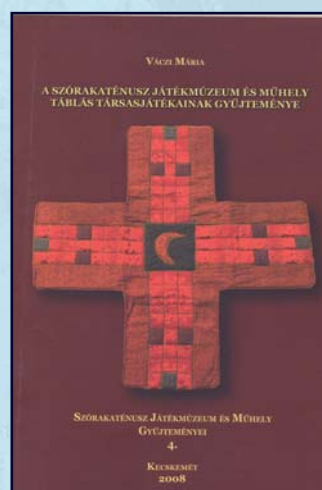
**SZÁZSZORSZÉPEK - EMBERÁBRÁZOLÁS AZ
ŐSKORI NYUGAT- MAGYARORSZÁGON**

Szerk.: Ilon Gábor. Kiad.: Vas megyei Múzeumok
Igazgatósága, Szombathely, 2007.

Három nyugat-magyarországi megye: Győr-Moson-
Sopron-, Vas és Zala régiós kiállításán mutatták be a
plasztikus emberábrázolásokat az újkőkortól a réz-
korig. A kiállításon szereplő emlékek zöme a nagy fe-
lületre kiterjedő, és az utóbbi években megvalósult
feltárásokon kerültek elő. A kiállításhoz kapcsolódó
írások e feltárásokról szólnak, gazdag képanyaggal il-
lusztrálva a munkát.

**VÁCZI MÁRIA: SORS ÉS JÁTÉK
TÁBLÁS TÁRSASJÁTÉKOK KIÁLLÍTÁSA.**

Kiad.: Szórakaténusz Játékmúzeum és Műhely, Kec-
kemét, 2008.

„Játékos kiállítás-vezető –nemcsak gyerekeknek”
– olvashatjuk a kiadványban. A társasjátékokkal, szí-
nes és fekete-fehér képekkel, találós kérdésekkel tele-
tűzdelt füzet kiváló alkalom játékra és szórakozásra,
ugyanakkor játszva tanít új ismeretekre. A család-
tagok bevonásával közös élménnyé válhat a kiállítás
megtekintése, az ottani ismeretek a társasjátékokon
keresztül való rögzítése.

E számunk szerzői

FITZ PÉTER
- művészettörténész,
a Budapesti Történelmi
Múzeum Kiscelli Mú-
zeum Fővárosi Kép-
tárának igazgatója

RENNER ZSUZSANNA
Az Iparművészeti
Múzeum főigazgatója

SASVÁRI EDIT
- művészettörténész,
Budapesti Történelmi
Múzeum Kiscelli Mú-
zeum Fővárosi Kép-
tárának igazgató-he-
lyettese

HAJDU ISTVÁN
műkritikus, a Balkon
című művészeti fo-
lyóirat főszerkesztője

RÉTHY KÁROLY
geológus

Edit Sasvári:

LENIN ON THE LEFT, JESUS ON THE RIGHT, MICKEY MOUSE IN THE MIDDLE CONTEMPORARY RUSSIAN ART

Russia is great and its artistic scenery is manyfolded. The subject of the article is that part of it which is considered to be the top and has grown out of non-official Soviet art. It has reached international acceptance. Moscow is full of galleries and important private collections and international art fairs are organized regularly. As a result beyond international interest the Russian public is also highly devoted to the fine arts.

The reason of this success is that Russian artists call for the public rather aggressively. They reach back to the question of Soviet past openly and with humor using the language and symbols of non-official Soviet art. On the other hand they use techniques known from western and American art – the strategy of commercial advertisement. It is a kind of Russian pop art with social content.

The name soc-art found out by Vitaly Komar and Alexander Melamid opened a new chapter in the history of Soviet-Russian art in 1971. They did not want to follow western modernism but dealt with the problems of Soviet society. They were aiming at an art opening the eyes of people and changing well-known clichés. What they found was quotation and irony – a killing combination of telling the truth. The artists “Blue Noses” is the best example for this. Alexander Saburov and Viacheslav Mizin have no sophisticated irony. They attack outstanding political personalities at home and outside Russia. The means for this are always decidedly simple. In 2005 they represented Russia at the Biennale in Venice. But they were still censured in several countries.

Looking at the works in museums, private collections and in Art Moscow Fair it can be realised how wide is the spectre of Russian political art. Artists attack and criticise power and power criticises them. This confrontation with the power is today awaited from Russian art in the west. Political art is in a dialogue with power – the question is to what direction this connection of the dialogue is developing.

Péter Fitz :

TAMÁS HENCZE – A CLASSIC ARTIST OF CONTEMPORARY HUNGARIAN ART

Like Tamás Hencze, several outstanding figures of contemporary Hungarian art were born in the three years preceding World War II. They did not have an easy way – the sixties were not an ideal period for starting. A definite change was in the eighties

and together with the social changes it became clear that there was a new generation. Uninterest for contemporary art was changed and it lasted till the early nineties. In the meantime this generation was canonized and accepted – they had collective exhibitions, monographs, films, awards. But the arts were not of social interest anymore – the public turned towards other things. Masters, like Hencze did not lose their belief in the importance of their art however.

This consistency characterizing the art of Hencze is a rare phenomenon in painting. He was painting the same in all his life. No changes, no turns – he was the first perhaps in Hungarian neo-avantgarde to be non-figurative without being abstract. He started to use technical and formal solutions characterizing his painting in the mid-sixties. Minimalized colours and forms, repetitive rhythm created strange virtual space on the canvas.

The collective exhibition displayed works from the different periods of his life. Showing together these works is an exciting visual adventure.

Hencze created a harmony of spontaneity and rationalism in his painting.

István Hajdu:

THE ART OF 1968 – A PREFACE TO AN EXHIBITION

An unusual anniversary among the series of similar events is the change of the sixties and seventies. 1966-1972: wars in Vietnam and the Middle-East, Chinese cultural revolution, Maoism, events in Prague and Paris, Soviet troops in Czechoslovakia, the appearance of postindustrial society, alienation, structuralism, hippies and rock music, drugs and new culture – in Hungary economic changes and cultural consolidation – these were new challenges for Hungarian artists of the period.

In the last decades the events and exhibitions were well documented in contemporary anthologies and monographs of the individual artists. It is still not clear how 1968 has influenced visual arts. So the purpose of the exhibition is to show the influence in its development, to make it clear that it can be felt on careers believed untouched till now. A selection of Hungarian artists' works makes us realize that this influence lasted till the mid seventies. The exhibition is conventional in the sense that it does not need a special installation to let the original works and techniques influence us and show their strange and unusual relation.

Hogy gyűjteménye a legnagyobb biztonságban legyen.

UNIQA Műtárgybiztosítás

Művészeti kiállítások, műtárgyszállítás biztosítása

- **All Risk fedezet**
Az All Risks fedezet minden olyan kárra kiterjed, amely nem szerepel a kizárások között. Megtéríti a tűz illetve vezetékes víz, villámcsapás, felhőszakadás okozta károsodásokat éppúgy, mint mindennemű töréskárt. Fedezetel nyújl betöréses lopás és rablás ellen, valamint megtéríti az ezek során bekövetkező vandalizmus okozta rongálódást is.
- **Megegyezés szerinti érték**
A mindenkori kárrendezés alapja a szerződő és a biztosító által egyaránt elfogadott biztosítási érték.
- **Gyors és egyszerű ügyintézés faxon és e-mailen**

Az ország egész területéről várjuk jelentkezését!

UNIQA Biztosító Zrt. – Jaksa Éva
1134 Budapest, Róbert Károly krt. 76–7B.
Tel.: 1/2386-005 · Mobil: 70/371-3929
Fax: 1/2386-010 · E-mail: eva.jaksa@uniqa.hu
www.uniqa.hu

